

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՈՅԻԱԼ-ԾՅԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴԱՅԻՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պրոֆեսորների բոլոր յերկիրների — միացե՛ն,

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐՑԱՆ

ՅԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՀԱՏՈՐ II

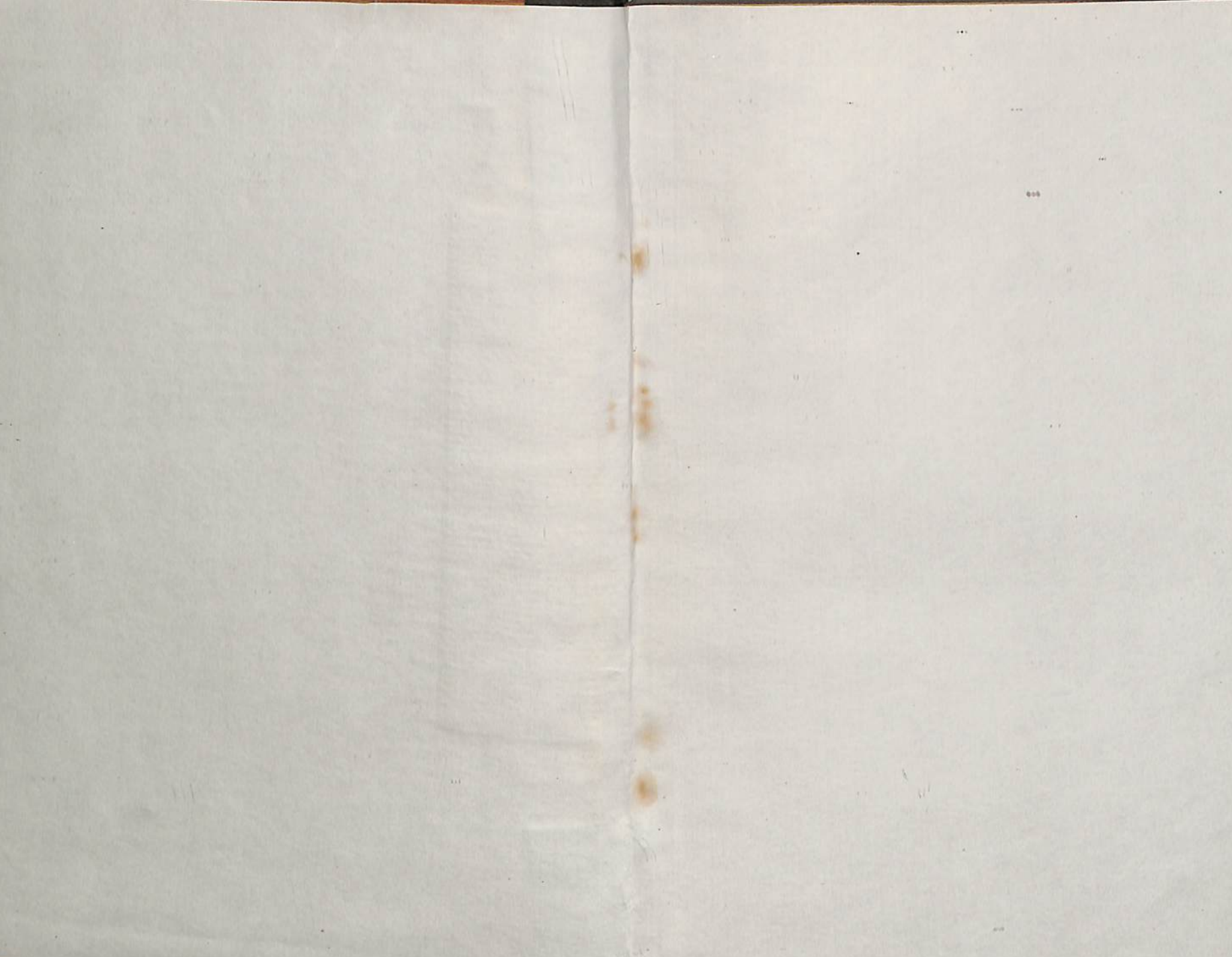

RECEIVED
BAGH-BU
2
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՈՐԴԱՅԻՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԳՈՒԹՅՈՒՆ № 75

Կ. ՊՈԼԻՍ 1923

891.99
S-47

Шифр { 7-24
сеу

Записана
в инвентар.
книгу под
3283

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴԱՅԻՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

891.99

S-47

uy

Պրպեսարներ բոլոր յերկիրների — միացե՛ք:

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐԾԱՆ

ՅԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

==

zusnr II

ИНСТРУКЦИЯ
Вагон-Библиотеч
№ 2
О ЗАКЛОПНОМ СО

88-108
ГР-2

№ 75 ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ № 75

Կ. ՊՈԼԻՍ 1923

22.08.2013

58525

7-21

555

ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՍՍՏՈՒՐՅԱՆ ԿՈՐԴԻՔ
Կ. ՊՈԼԻՍ

497
46

ԳԻՃԵՐ ՅԵՎ ՀՈՒՃԵՐ

Свой подвиг ты свершила прежде тела,
безумная душа . . .

Е.Баратынский.

1 ՀԱՄԲԱԲԱԺԱՆ

¹ Կանգնած եմ նորից ահեղ անտառում
հանապարհների բաժանումի մոտ.
հանգչում են վերջին կրակներն աղոտ,
ու մութն է կրկին իջնում բւ փովում...

⁵ Անցած որերըս շարքերով դալուկ
շողում են ահա յեվ անհետանում.
չըզիտեմ կյանքը ինձ ո՞ւր է տանում.—
ամեն ինչ հարց ե, մի՞ին հանելուկ:

Ծեծում են կուրծքըս քամիները բիրտ,
¹⁰ հազար ծայներով անտառն է խոսում.
յես ուղիների լաբիրինթոսում,
յեվ վողջը՝ ոտար, վողջը՝ խստասիրտ:

Կանգնած եմ նորից ահեղ անտառում
մութ ուղիների բաժանումի մոտ.
¹⁵ պարզված է սիրտըս հեռուն ու հեռուն,
այրում է հոգիս անհուն մի կարոտ...

¹ Հեռու դղյակի քնքույշ թագուհին
ծաղիկների մեջ, լուսեղեն այգում
շրջում ե յեվ ինձ կանչում ե կրկին
ցերեկը տրտում, գիշերը անքուն
⁵ հեռու դղյակի քնքույշ թագուհին:

Կար մի դյուրթական ուրիշ ժամանակ,
յերբ նրա կանչի հրաշքին հյու՝
յես թողնում եյի որերըս մենակ
յեվ այս աշխարհից սլանում հեռու...

¹⁰ Կար մի դյուրթական ուրիշ ժամանակ...

Գինովցած մի այլ կյանքի խնդությամբ՝
թողնում եյի այս վայրերը թառամ,
սլանում, վորպես լուսեղեն մի ամպ,
յեվ փարում նրան, փայփայում նրան,

¹⁵ գինովցած մի այլ կյանքի խնդությամբ:

Հիմա չըգիտեմ այն լուսե ուղին,
բայց զգում եմ դեռ, զգում եմ ինչպե՛ս
հեռու դղյակի քնքույշ թագուհին
կանչում ե ինձ միշտ, կանչում ե, բայց յես

²⁰ արդեն չըգիտեմ այն լուսե ուղին...

¹ Մեզ ե, անձրեվ ու մշուշ
իմ այգում մերկ.
դառը թախիժ ու վերհուշ,—
անվախճան յերգ:

⁵ Հողմն ե լալիս թփերում
մերկ ու վտիտ.
ցուրտ ե, խավար ե հեռուն
յեվ անժպիտ:

Սիրտըս թախժոտ ու խոցոտ,
¹⁰ հոգիս հիվանդ,—
ո՞վ արեվոտ ու բոցոտ.
կըվառե խանդ:

Տունըս ավեր ու խավար,
որըս անլույս,
¹⁵ ո՞վ կըվառե վոսկեվառ
յերազ ու հույս...

- ¹ Պատուհանիս տակ լալիս ե կրկին
 թափառիկ յերգչի յերգը ցավագին,—
 տխուր այդ յերգը վաղուց եմ լսել,
 կարծես թե յես եմ այդ յերգը հյուսել,
⁵ կարծես թե յես եմ լալիս այդ յերգում,
 կարծես թե քեզ եմ կարոտով յերգում...

- ¹ Սեվ գիշեր, յեվ հուշեր յեվ խոհեր անհամար,
 մոռացված յերազներ՝ շուշաններ թառամած,
 խնդուծյուն հեռացած յեվ անցած, յեվ անդարձ,—
 տրամուծյուն մեծավոր, միյաձայն, միյալար...

- ⁵ Մշուշներն են սահում... Սոսավում ե ուռին...
 իմ որեր անհատնում, անխնդում յեվ անտուն.
 ցնորքներ լուսավառ, ընդունայն, ապարդյուն,
 մոռացված ե հավետ արեվոտ ձեր ուղին...

- Սեվ խոհեր անսպառ, անհամար, անհամար,
¹⁰ սեվ գիշեր, յեվ հուշեր, յեվ հուշեր ընդունայն,
 յերազներ իմ անդարձ—ծաղիկներ իմ գարնան.
 Ի՞նչ կանչով ձեզ կանչեմ. ինչպե՞ս լամ ձեզ համար:

¹ Հնչում ե անվերջ աշնան թախիծով
դաշնամուրն այնտեղ, պատի հետեւում.
հարազատ ե ինձ այդ յերգը հեծող—
իմ անանց ցավով մեկն ել ե ցավում:

⁵ Աշնան տխրահեծ անձրեւի նըման.
անձրեւի նըման լալիս են անվերջ
այն հնչյունները մեղմ ու միյաճայն
պատի հետեւում յեւ իմ հոգու մեջ...

¹ Գիշեր ե իջել. լռել են բոլոր
աղմուկները չար, խոսքերը պատիր,
ջրերը մեղմիվ յերգում են որոր,
— սիրտ իմ, հանդարտի՛ր...

⁵ Հանգչում ե վաղուց անտուն ու մոլոր
թափառականը մեն ու տարագիր,
աստղերը խմբով յերգում են որոր,
— սիրտ իմ, հանդարտի՛ր...

Լաց վերջին լացըդ, սիրտ իմ մենավոր,
¹⁰ վերջին աթցունքըդ — հեկեկա՛ թափի՛ր,—
յերազ, յերգ ու սեր, որո՞ր ու որո՞ր,
— սիրտ իմ, հանդարտի՛ր...

¹ Անվերջ գիշերի մռայլ վիհերում
իմ մենակ սիրտն ե ցավագին ճշում,
յես մոլորվել եմ այս մութ աշխարհում,
յեվ ինձ խավարից վոչ վոք չի կանչում:

⁵ Գիշերն ե փռվել իր թեւերը մութ,
գիշերն ե գերել իմ սիրտը ցաված.—
վորտն՞դ վորոնեմ յերջանկության սուտ
յեվ ինչպե՞ս գտնեմ վերադարձի լաց:

Հողմն ե հեկեկում անունջ վիհերում,
¹⁰ ո, անհուն գիշեր, քեզ ո՞վ ե փռել.
ինչո՞ւ յե շուրջըս աշխարհը լռում,
ո՞վ ե իմ հոգու լույսերը մարել...

¹ Բարակ ամպերը մաղում են վոսկի,
ջրերը անուշ հեքյաթ են ասում.
կարոտ ե սիրտըս մտերիմ խոսքի,
հոգնատանջ հոգիս բախտ ե յերագում...

⁵ Լռին դաշտերի հանգիստը խոսուն
մի հեզ տխրության լույս ե ըստվերում.
խաղաղ ջրերի վեհտ ալմաստում
դողում ե վոսկե ամպերի հեռուն:

Յեվ իմ սրտի մեջ, այն խավարում ել,
¹⁰ մի քաղցր վիշտ ե մեղմաբար խոսում.
մեկը այնտեղ իր հեռուն ե վառել,
վորպես յերկինքը ջրի ալմաստում:

Քո քաղցր վիշտը, սիրտ իմ մենավոր,
քո վիշտն ե փռված անհուն աշխարհում,
¹⁵ քո սերն ե վառված յեվ պայծառ, յեվ խոր,
քո խենթ կարոտն ե ամեն տեղ լռում...

¹ Տաղտկահնչյունն ու միյաձայն որերն իրենց յերգն են յերգում. —
միյայնությո՞ւն, դու յես անձայն ցավըս որրում քո որրերգում:

Յե՛վ անցյալի խաբեյական ցնորքներն են մեղմ որորվում,
նորա անդա՛րծ, նորա չըկա՛ն, նորա մեռա՛ն հեռու հեռվում:

⁵ Վհատումն ե հոգիս զրկել, անհուսությունն անհուն փռվել, —
ի՞նչ խոսքերով, ի՞նչպես յերգել յե՛վ ի՞նչ սրտով հիմա սիրել:

Ել ի՞նչ հուսով սիրտըս հուզեմ, ի՞նչ յերազով ամոքեմ ինձ
յե՛վ վո՞ր կողմից բախտ սպասեմ — անվախեան յերգ — Վիշտ ու թախի՛ծ:

Անցե՛ք, հուշեր իմ ապարդյուն, դարձե՛ք ընդմիշտ մոռացված եջ,
¹⁰ անհուն փռվիր, սե՛վ լռություն, միյայնությո՞ւն իմ հոգու մեջ:

¹ Յես մի համարող եմ մթնում մոլորված,
ու հոգնած սիրտըս դարձել ե խոնարհ. —
չեմ ուզում կանչել ցնորքըս մեռած,
յերազել գալիք որերի համար:

⁵ Յես չար հոսանքով մղված եմ հեռուն,
յե՛վ անվերադարձ փակված ե ուղին.
մի վորք մանուկ ե հոգիս մոլորուն,
մատնված մութին յե՛վ մառախուղին:

Մի անմայր մանուկ, հեկեկանքներից
¹⁰ հոգնած ու բեկված — ննջել ե ուզում.
մի՛ վրդովեք դուք, մի՛ տանջեք նորից,
մի՛ տանջեք նորից — հանգչել ե ուզում...

¹ Դառնությունն եւ լցված ու թախիծ
քեզ ոտար պոետի յերգերում.—
վո՞ր կողմից յեկար դու, վորտեղի՞ց
նետեցիր քո նետերն իմ հեռուն:

⁵ Մթամած որերիս տանջանքում
արեգակ տենչացի, յ'նի ահա,
քո խավարն եւ փռված իմ հոգում,
քո գգվանքը յեւ չար, յեւ ազահ...

Ճշում եմ՝ հեռացի՛ր, բայց արդեն
¹⁰ քմծիծաղն եւ ծաղկում քո դեմքին.
ո՞վ ես դու, վոր անգոր եմ քո դեմ
յեւ գերի դիպային քո կամքին...

Դառնությունն եւ լցված յեւ թախիծ
քեզ ոտար պոետի յերգերում.—
¹⁵ վո՞ր կողմից դու յեկար, վորտեղի՞ց
նետեցիր քո նետերն իմ հեռուն...

¹ Ձրգիտեմ՝ վորտեղի՞ց եւ գալիս
ջութակի հեկեկանքը տրտում
յեւ լալիս եւ անվերջ ու լալիս
յեւ անվերջ ծավալվում իմ սրտում:

⁵ Անհույս եւ այդ յերգը, վորպես մութ
գիշերըս, գիշերըս աշունքվա.—
կարծես՝ սուգ են անում յեւ անգութ,
յեւ դառը լալիս են իմ վրա...

Այնքան վիշտ կա անհույս այդ յերգում,
¹⁰ այնքան դառը տանջանք յեւ թախիծ,
յեւ անվերջ, հավիտյան եւ յերգում
հեկեկում այդ յերգը այնտեղից...

Յեւ ձուլված եւ արդեն իմ հոգուն,
իմ բոլոր որերին եւ ձուլված.

¹⁵ տրտմությունն եւ իմ շուրջն ու բեկում,
իմ հոգում եւ անվերջ սուգ ու լաց...

Ահ, բոլոր կողմերում եւ թախիծ,
ամեն տեղ եւ փռված տրտմությունն,
յեւ արդյոք՝ վորտեղի՞ց, վորտեղի՞ց
²⁰ սպասեմ ավետիք ու խնդում...

¹ Յես գիտեմ հիմա.—ամենքի նըման
մի սովորական աղջիկ եյիր դու.
յես եյի պճնել փայլով դյութական
գորշ պատկերը քո կյանքի յեվ հոգու:

⁵ Յես եյի լցրել տխրությամբ սիրուն
քո փոքրիկ սրտի դատարկը անգույն,
լուսավառել իմ ըղձերի հեռուն
չնչին որերիդ մանրահոգ կյանքում:

Ու գիտեմ հիմա.—մի սովորական
¹⁰ աղջիկ եյիր դու, նըման ամենքին.—
ա՛խ, յերանի չեր բյուր յեվ բյուր անգամ,
փոր կույր ու անգետ լինեյի կրկին:

¹ Մարդոց ժխորը թողնեմ հեռանամ,
լիք-լցված սրտով նստեմ միայնակ,
Գրկեմ վարդերըս դալուկ, դժգունակ,—
մեռնող վարդերըս փայփայեմ ու լամ:

⁵ Այս ցուրտ հյուսիսի թախծալի աշնան
անձրեւոտ որվա մութ յերկնքի տակ,
ամայի դաշտում նստեմ միայնակ,—
մեռնող հուշերըս փայփայեմ ու լամ...

Անձիր աշխարհի դժկամ ու դաժան
¹⁰ ուղիների մեջ իմ սերը կորած
եւ չըվորոնեմ: Մթնում մոլորված՝
դառը խոհերըս գրկեմ, հեկեկամ,
անվերջ հեկեկամ...

¹ Գիշեր ե յեվ լռություն,
լռություն ե իմ հոգում,
վոչ անուրջ կա ապարդյուն,
վոչ սեգ ըղձանք ու խոկում...

⁵ Յուրտ ե աշխարհն ու աղոտ,
աշո՛ւն՝ անծրեվ ու մշուշ,
սեվավոր են ու ցավոտ
յեվ մտածում, յեվ վերհուշ...

Դուրս եմ գալիս յես փողոց,
¹⁰ շրջում անվերջ ու տրտում.—
բացված ե մի թունոտ խոց,
մի մութ շիրիմ իմ սրտում:

Մի կանչեք ինձ, հույսի նոր
խոսքերով ինձ մի դյուլեք,
¹⁵ թող իմ կյանքը մենավոր
պատե անանց մութ ու մեգ...

Համր ե յերկիրն ինձ համար
յեվ ցուրտ, յեվ լուռ, յեվ ունայն,
հոգիս անհույս ու խավար,
²⁰ սառը, վորպես գերեզման...

Վոչ անուրջ կա ապարդյուն,
վոչ սեգ ըղձանք ու խոկում.—
գիշեր ե յեվ լռություն,
լռություն ե իմ հոգում...

¹ Մարիբ լույսը մշուշոտ,
սեվ հուսերըդ արծակիր,
դու իմ դահիճ, դու իմ բույր,
դու իմ ընկեր տարագիր,
⁵ ել մի՛ կրկնիր, մոռացիր
խոսքերն անմիտ ու պատիր,—
լուռ տանջանքով, խավարով
փայփայիր ու փարատիր...
փարվի՛ր, փարվի՛ր ինձ ամուր,
¹⁰ մեղմոտ սիրով սիրիր ինձ,—
մեխիր սուրբդ կուրծքս բաց,
թող թույն լինի յեվ թախիժ:
Սրդեն գիշեր, արդեն մութ,
անանց խավար ե արդեն,—
¹⁵ յեղիր հզոր ու անգութ,
չար ժպտով յեւ իմ դեմ...
Յերգի՛ր խավար յեվ անկում,
ինձ տանջի՛ր յեվ ամոքի՛ր,—
այրի՛ր սիրտըս, թող լինի
²⁰ այնտեղ ավեր ու մոխիր:
Յուրտ համբույրով համբուրիր,
այրիր բոցով նրա ցուրտ—
վերջին սիրով անպատիր,
անվախճան ու անհագուրդ...
²⁵ Իմ ցաւագին աղոթքին
ունկնդրի՛ր ու յերեմա՛,
քո հաղթության ու սիրո
կնիքը դիր իմ վրա...

¹ Դանդաղ ե քայլում հոգնատանջ իմ ծին
 յեվ տաղտկալի յե այս ուղին մոլոր.—
 չըհիշե՛լ, մերժե՛լ տենչերըս բոլոր
 յեվ ցնորքներըս, վոր ինձ խաբեցին:

⁵ Անհուսուլթյուն յեվ անվերջ վհատում
 յեվ դառնուլթյուն ե լցված իմ հոգում.—
 փռված ե խավար յեվ մահ, յեվ անկում.—
 ավերվա՛ծ ես դու, հայրենական տուն...

Վորքան ել գիշերն ահավոր իջնի,
¹⁰ յեվ ուր ել գնամ՝ գլուխ դնելու
 հարազատ մի հող ես չեմ գտնելու
 սեվ ճանապարհիս որերում դժնի:

Տանջանք են ու խոց հուշերըս բոլոր,
 մտքերըս ամեն—անամոր ցավեր.
¹⁵ խավար ե շուրջըս յեվ մահ, յեվ ավեր,
 մութով ե լցված իմ ուղին մոլոր...

Ու քանի գնում՝ այնքան անհատնում
 այնքան ցավո՛տ են խոհերըս անհույս.—
 դու չըկաս արդեն, դարձել ես զրույց,
²⁰ յերազ ես դարձել—հայրենական տուն...

Ահ, այս ցուրտ յերկրի անհայտում անհուն
 ընկնել յեվ կորչել, յեվ ննջել հավետ,
 վոչնչանալ ու մոռացվել քեզ հետ,
 ավերված յերազ—հայրենական տուն...

¹ Ինձ չես սիրում, ուրիշին,
 ուրիշին ես սիրում դու—
 յեվ անգոր ե ու չնչին
 քո դեմ տանջանքն իմ հոգու:

⁵ Դու անցնում ես ամեն ուր,
 անցնում՝ ինձ չես նկատում—
 յեվ դարձել եմ յես սովոր
 քամահրանքիդ անհատնում:

Քեզ խոնարհ՝ ամեն անգամ
¹⁰ գլուխ եմ տալիս խոնարհ,
 քայց յես աղքատ եմ այնքան,
 այնքան թշվառ քեզ համար:

Ամենքինն ես, իմը չես,
 ամենքին ես սիրում դու.
¹⁵ ա՛խ, վոսկով են գնում քեզ,
 անհաս ցնորք իմ հոգու...

¹ Նուրբ ըստվերները փռվում են քնքույշ,
կապույտ խավարն ե յերկինքը պատում.—
անուշ վարդերից մնաց միայն փուշ
յեւլ ցնորքներից՝ վիշտ ու վհատում...

⁵ Ու մենք ուզեցինք դարձյալ հանդիպել,—
ահա—մեր հոգում խավար ե յեւլ մահ.
եւ ի՞նչ յերազի պատրանքով խաբվել
յեւլ ի՞նչ խոսքերով զրուցել հիմա...

Քո արցունքները թափվում են ահա,
¹⁰ յեւլ դառն ե լացըդ հուսահատական.—
քեզ ի՞նչ հավատով սփռւիմ հիմա,
ի՞նչ արցունքներով հիմա հեկեկամ...

¹ Մենք բաժնված ենք: Որերի փոշին
դեռ չի աղոտել քո դեմքը գունատ.
բայց յես ոտար եմ արդեն այն հուշին,
ուր վեհ եր յերազն ու բախտը ժլատ:

⁵ Սառն աչքերով եմ նայում յես հեռվում
մեռած որերիս ցնորքին հիմա.—
ուրիշից լսած մի յերգ ե թվում
ու թեյեւլ քաղցր ե, բայց իմը չե նա:

Մենք մնաս բարով չասինք իրարու,—
¹⁰ «ի՞նչ կարիք իզուր տանջվել ու տանջել»:
մեզ կյանքը նստեց միմիջանցից հեռու,
յեւլ մենք չուզեցինք մեկ մեկու կանչել:

Տարիներն անցան, յեւլ հին որերին
նայում եմ ահա անտարբեր սրտով,
¹⁵ յեւլ, վորպես գերին հլու իր բեռին,
տանում եմ կյանքի որերն անվրդով:

Եւ վոչ մի կանչի յես ձայն չեմ տալիս
ու յեթե հանկարծ խոսքերդ հնչեն,
յեթե տեսնեմ քեզ վերադառնալիս,—
²⁰ քեզ ինչպես կանչեմ.—յես այն չեմ, այն չեմ...

¹ Յուրտ անձրեմն ե միգում հեկեկում,
տխրությունն ե յերգում իմ հոգում:

Ապագա յեվ անցյալ, յեվ ներկա խառնվել են իրար,
խավարել են որերն արեւկա յեվ խելառ:

⁵ Վիճակիս լծի տակ որերում
յես շրջում եմ մենակ ու լռում:

Չեմ հիշում, մոռացել եմ արդեն այն խոսքերը բոլոր.—
հիմա կույր, հիմա համր եմ քո դեմ ու մոլոր...

Յուրտ անձրեմն ե միգում հեկեկում,—
¹⁰ տխրությունն ե յերգում իմ հոգում...

¹ Այսոր գլխանք իրարու,—
խեղճ լինենք ու չամաչենք,
բախտ չըտենչանք ու հեռու
տարիները չըհիշենք:

⁵ Լռենք միայն մի մեղմող
լռությունով ու հանգչենք,—
բանանք սրտերըս մեռնող,—
վորք լինենք ու չամաչենք:

Սիրենք իրար ու ներենք,—
¹⁰ չընախատենք մեկ մեկու,
եւ չար սիրով չըսիրենք,
անչար լինենք յես ու դու:

Այսոր գլխանք իրարու,
այսոր իրար չըտանջենք,
¹⁵ լինենք անչար ու հլու,—
հեկեկանք ու չամաչենք...

¹ Իմ սիրտը միշտ
մի անանուն
ցավ ե տանջում,

անանց մի վիշտ
⁵ խորը թագուն
յեւ անհնչյուն:

Կա մի մորմոք
մի վիշտ անհուն,
վոր չի ննջում,

¹⁰ Կա անամոք
մի տխրություն
ամեն ինչում...

¹ Մարել ես արդեն, մեռել ես հավետ,
հեռավոր կյանքի յերագների բոց,—
խաւարն ե գրկել հոգիս ալեկոծ,
յեւ դեպի լույսը չըկա արահետ...

⁵ Անդարծ որերի ցնորական յերգ,
դու վաղ ես լուել իմ ցաված հոգում.—
յես ինձ եմ թաղում յեւ չեմ հեկեկում.—
տանջանքի գիշեր—յեւ չըկա յեզերք:

Իջել են մթին խոհերը վրաս,

¹⁰ սառն ե հիմա իմ գիշերը անաւի.—
եւ չըկա վոչ մի լուսեղեն տազնաւ.
յեւ վոչ մի յերազ, յեւ վոչ մի յերազ...

¹ Մեղքի միջին քարայրից,
ուր հսկում ես դու անբուն,—
մութ ցանկությամբ դյուրիւր ինձ
յեւ փայտայիր ինձ թագուն:

⁵ Սեւ գիշերով ինձ կանչիր
ամայի խուց ու այնտեղ
հեզ մարմինըս չար տանջիր
զգվանքներում քո ահեղ:

Յեւ մութ խորշում անձավի,
¹⁰ ուր սարսափ ե, ուր սոսկում,—
արյունահոս թող ցավի
իմ մարմինը քո գրկում:

Յես քեզ մերժել չեմ կարող,
յես ամեն ինչ կըտամ քեզ.—

¹⁵ սեւ խորհուրդը մեզ գերող
յես գիտեմ յեւ դու գիտես...

¹ Յերգում ե քամին, լալիս ե նորից,
անհույս ու անվերջ մղկտում ե նա.—
այս մութ գիշերում այնքան կա թախիծ,
այնքան տրտունջ ու զանգատ կա հիմա:

⁵ Իմ դուռն ե ծեծում քամին խոլական,
իմ պատերի տակ հեծում ե անվերջ,
մեղմիվ յերգում ե մեղեդին լալկան,
փռնում ամայի փողոցների մեջ:

Փախում ե հեռուն թռիչքով անտես,
¹⁰ դառնում ե անկարծ ճիչով խելագար,
ահաբեկում ե յեւ կանչում ե քեզ,
հեծկտում ե խեղճ, անզո՞ր ու տկա՞ր...

Յեւ անպատմելի ցավով ե լցված
այդ յերգը անանց հուսահատության.—
¹⁵ միջին գիշերում իմ սիրտը խոցված,
լացը հուսաբեկ ավերված իմ տան...

Յերգում ե քամին, լալիս ե նորից,
անհույս ու անվերջ մղկտում ե նա.—
այս մութ գիշերում այնքան կա թախիծ,
²⁰ այնքան տրտունջ ու զանգատ կա հիմա...

- ¹ Անվերջ գիշերիս անամորական մենակության մեջ
հետ կանչեցի քեզ, անդարձ որերի ցնորոտ յերկիր,—
ուզեցի վոր դու պայծառ ու մաքուր լույսերով անշեջ
յեւ խորհուրդներով դուրսես վերստին սիրտըս տարագիր:
- ⁵ Յեւ իմ հոգու մեջ յես խենթ կանչեցի, ճչացի վհատ,
յերբ տեսա, ինչպես մեռած որերի խումբը դժնդակ
սահեց իմ առաջ, վորպես անհիծված կյանքի մի հերթաթ—
յեւ յերագածրս թվաց նենգալի, չար յեւ այլանդակ:
- Դառը մենության յեւ անհուսության մթին վիհերում
- ¹⁰ յես իմ թույլ սիրտը կամեցա քաղցր հուշով ամոքել, ՝
սակայն մթնել եր, դառն եր յեւ դաժան անցյալի հեռուն.
—լուսեղեն հուշեր, դավաճանել եր ինձ դուք ե՛լ, դուք ե՛լ:

- ¹ Անհուսության մեջ, խավար որերում յեկավ նա ինձ մոտ.
նա ինձ մոտեցավ քնքույշ, փայփայող սիրո խոսքերով,—
շարժումների մեջ յեւ մութ աչքերում կար մի անծանոթ
վայելքի խոստում՝ անանց հիյացման գաղտնիքով գերող:
- ⁵ Յես հավատացի այն ժպիտներին յեւ այն մեղսական
փայփայանքները բախտ համարեցի իմ մենության մեջ.—
շուրջըս գիշեր եր, մռայլ եր շուրջըս իմ հոգու նրման—
յեւ նա եր շողում յերազի նրման խավարում անվերջ...
- Խենթ հիյացումով արբեցի նրա տանջող գգվանքում
- ¹⁰ յեւ գիրկը նրա թվաց ինձ յեղեմ, մեղքը—սրբազան...
Ո, դառը գիշեր, տանջանք ու թախիժ.—իր արնոտ գրկում
փայփայում եր ինձ յեւ հեվհեվում եր յերկդեմ Մեդուզան:

¹ Այնպես անլույս եւ այսոր
առաւիտորս լուսացել, —
սիրտըս հիվանդ ու անգոր
անլուսությամբ եւ լցրել...

⁵ մութ եւ հոգիս հոգնաբեկ,
թախիծով լի յեւ անհույս. —
հրաշքով դու այսոր յեկ,
ժպտա, վորպես արշալոյս:

Հողմ ու անծրել շարունակ
¹⁰ իմ լուսամուտն են ծեծում, —
մի՛ թողնիր ինձ միայնակ
անսահման այս կսկիծում...

¹ Այսոր յեղիր բրոջ պես —
անչար, մաքուր յեւ գլծոտ, —
գրկենք իրար ու նստենք,
նստենք մինչեւ առաւիտ...

⁵ Այսոր յեղիր վորպես մայր —
բարի, քնքույշ, նրբազգաց, —
նստիր խաղաղ մահճիս մոտ,
մութ գիշերին հետըս լաց...

Ամոքիր դու իմ ցաված
¹⁰ սիրտը սիրով քո անբիծ, —
այն մոռացված, մոռացված
հեքյաթները պատմիր ինձ...

- ¹ Մենակության մեջ, գիշերում անքուն,
հիշում եմ կրկին դաշտերը անծայր,
արտերի ծովը վոսկեղեն, ծփուն —
յերեկոնների հանգիստը պայծառ:
⁵ Յեւ իջնում ե մի անսահման թախիծ...
Հիշում եմ նորից որերըս մեռած,
տխրություններըս անուշ ու անբիծ
յեւ ընդմիշտ անդարձ անուրջ ու յերազ:
Հիշում եմ խոսքեր, ակնարկներ անծայն,
¹⁰ մի լուսե պատկեր — ցնորք աղջկա,
այն ամենը, վոր յերազ եր միշտայն,
այն ամենը, վոր հավիտյան չըկա...

- ¹ Բուքն ե լալիս. հողմ ու ձյուն,
մառախուղ ե յեւ մշուշ. —
ո՞վ ե անվերջ հեծեծում,
ո՞վ ե կանչում այսպես ուշ:

⁵ Ո՞վ ե շրջում անդադար,
ո՞ւմ ե կանչում հիմա նա,
յես հեռու յեւ, յես ոտար,
ասացե՛ք՝ թող հեռանա...

Ասացե՛ք թող հեռանա,
¹⁰ թող մոռանա ինձ հավետ, —
անդարձություն ե հիմա,
չըկա դարձի արահետ:

Մեկը կորած շիրմիս մոտ
հեկեկում ե յեւ յերգում. —
¹⁵ ո՞ւմ լացն ե այն, ո՞ւմ ցավոտ
յերգն ե ճերմակ մրրկում...

Իմ շիրիմը հեռավոր,
յեւ մոռացված, յեւ մենակ,
ո՞վ ե հուզում մենավոր
²⁰ իր թախիծով շարունակ:

Ոտար յերկրի դաշտերում,
ցուրտ գիշերում ծմեւվա
ո՞վ ե անքուն դեգերում,
անվերջ սգում իմ վրա...

¹ Նորից անձրե՛վ, մշո՛ւշ, ամալ,
 Թախի՛ծ անհու՛ն, տխրա՛նք հեզ,
 աշու՛ն, քեզ ի՞նչ քնքշու՛թյամբ,
 ի՞նչ խոսքերով յերգեմ քեզ...

⁵ Քո մշուշը, քո վոսկի
 տերեւիները հողմավար,
 դյու՛թանքը քո մեղմ խոսքի,
 արցունքները քո գոհար...

Հարազատ եմ իմ հոգուն,
¹⁰ վհատությանն իմ խոնարհ
 յե՛վ թփերը դողդոջուն,
 յե՛վ խոտերը գետնահար...

Յեւ ըստ յերգը թախծալի
 իմ սրտի յերգն ե, կարծես,
¹⁵ աշո՛ւն, քաղցր ու բաղձալի,
 ի՞նչ խոսքերով յերգեմ քեզ...

¹ Հեկեկում ե անվերջ,
 հեկեկում.
 մենավոր ու վհատ
 իմ հոգուն

⁵ հարազատ —
 անհատնո՛ւմ, անպատո՛ւմ
 կսկիծով
 հեկեկում ե տրտում,
 հեկեկո՛ւմ...

¹⁰ Մշուշոտ ու աղոտ որերում
 գիշերները յերկար ու անքուն
 փողոցո՛ւմ, դաշտերո՛ւմ, անտառո՛ւմ, —
 անամոք իմ հոգում,
 անանո՛ւն յեւ անտո՛ւն, յեւ անքո՛ւն
¹⁵ մղկտում ե անվերջ,
 հեկեկո՛ւմ, հեկեկո՛ւմ, հեկեկո՛ւմ...

¹ Շրջում եմ դարձյալ պուրակում այն հին
աշնան թախծալի յերգով որորված,
հողմը փռում է տերեւներ դեղին,
վորպես հուշերըս — յերա՛զ ու մեռա՛ծ:

⁵ Մենակ եմ հիմա. յեվ դու, ո՞վ գիտե,
վո՞ր կողմերում ես — ժպիտով անուշ —
նետում ծիծաղիդ կարկաչն արծաթե,
վառում հայացքիդ դյուրթանքը քնքույշ...
Յեվ գիտեմ, պիտի նորից հայտնվես,

¹⁰ հիշես խոսքերը վաղուց մոռացված, —
հրաշքին պիտի հավատամ յեվ յես
ու կրծքիդ դնեմ գլուխըս հոգնած...
Բայց յերբե՛ք, յերբե՛ք ել չի վառվելու
ցնորքըս մեռած, — պատկերըդ հեռու...

¹ Դու գալիս ես մութ գիշերապահին
յեվ լինում ես լուռ.
յես չեմ յիշեցնում ցնորքներդ հին,
չեմ վրդովում քեզ խոսքերով տխուր:

⁵ Յես հասկանում եմ քո խենթ աչքերի
հրբեղեն լեզուն,
խոնարհ եմ լինում յես, վորպես գերի,
յեվ տրտմության սեվ խոսքեր չեմ առում:

Վառվում ե մոմը դողդոջ փայլերով

¹⁰ հեռու անկյունում, —
յեկնում ես անխոս, հպարտ քայլերով,
մահապարտի պես այնտեղ ես գնում:

Յեվ շնչում ե հագուստը թափվող
վարագույրի մոտ, —

¹⁵ փռվում ե դառը ցնծության մի դող
ու վողջ աշխարհը դառնում ե աղոտ...

Կանգնում ես դու մերկ, թագուհիդ՝ խոնարհ,
իսկ յես՝ քո գերին.

քո թագավորն ու դահիճն եմ խավար

²⁰ յեվ սահման չըկա չար տանջանքներին...

¹ Մարդոց յերկրում անտարբեր,
ցուրտ աշխարհում, արդյոք ո՞վ
կընդունեն ձեզ գգվանքով,
իմ յերազնե՛ր, իմ յերգե՛ր...

⁵ Այս որերում ապական,
կյանքի անարգ խնճուղքում —
ո՞վ կըգգվի կուսական
ձեր թախիժը իր հոգում:

Ո՞վ վշտաբեկ ու տրտում
¹⁰ կարծազանքն ձեր խոսքին, —
ձեր նվագը ցավագին
ո՞վ կը պահե իր սրտում...

Ո՞ւմ համար եք դուք հնչում,
մեղեդիներ սգավոր, —
¹⁵ արդյոք ո՞վ կա հեռավոր,
վոր ձեր ցավով ե տանջվում...

¹ Դանդաղ սահում են որերը դժկամ, —
անձրե՛վ ու քամի՛, — տրտո՞ւնջ ու թախի՛ժ,
լույսերըս վոսկի ընկան ու հանգան —
ցաված ե սիրտըս, — փայփայեցե՛ք ինձ...

⁵ Լռել ե հեռվում յերգը ցնծության, —
յեվ գուցե չըկար իմ ծնված ժամից,
գուցե յես ինքս եմ հնարել նրան,
Վոր սուտ հուշերով մխիթարեմ ինձ...

Տխուր ամպերը կամար են կապել. —
¹⁰ անձրե՛վ ու քամի՛, — տրտո՞ւնջ ու թախի՛ժ. —
դուք կարող եք գեթ սուտ սիրով խաբել, —
հիվանդ ե սիրտըս. — փայփայեցե՛ք ինձ...

¹ Ամայի փողոցում մեզ-մշուշ,
լուռթյունն է մեռած.
կարոտ է իմ սիրտը քո անուշ
գգվանքին, իմ յերա՛գ...

⁵ Հեռավոր կողմերից, հեռավոր,
հայտնվի՛ր լուսավառ,—
անհունն է գիշերըս ահավոր,
յեվ դժնի՛, յեվ խավա՛ր:

Իմ սերը անարատ է ու խոր,
¹⁰ իմ հոգին՝ հնազանդ,—
ամոքիր իմ սիրտը մենավոր,
իմ թախիժը հիվանդ:

Մահից չեմ վախենում, գալիքին
նայում եմ հավատով,—
¹⁵ կարոտ է սիրտըս քո հմայքին
մաքուր ու հոգեթով:

Աղոթքըս պարզ է յեվ նրբահյուս,—
մեռնողի վերջին կա՛նչ.—
հայտնվիր, վորպես լույս-արշալույս,
²⁰ իմ հոգուն մահատանջ...

Ամայի փողոցում մեզ-մշուշ,
լուռթյունն է մեռած.—
հայտնվիր հմայքով քո անուշ,
իմ յերա՛գ, իմ յերա՛գ...

¹ Տարիներն արագ, ամպերի նման, անցնում են անհետ,—
մոխիր է հիմա իմ հոգում անուշ յերազների տեղ.
բոլոր հուշերը, բոլոր խոսքերը մարել են այնտեղ,
յեվ այն, ինչ քաղցր եր, մաքուր եր, յերագ,—ննջել է հավետ:

⁵ Յերկար տարիներ իրարից բաժան, հեռու կողմերում,
դու ինձ մոռացած, յես քեզ հիշելով, կյանք եյինք մաշում.
դու ցնորք, յերա՛գ, անհաս թագուհի,— յես յերկրի փոշում,
յես մեռա՛ծ, կորա՛ծ, մոլորվա՛ծ հավետ հեռավոր-հեռվում...

ЧЛНУЧЪ ЗЕРЗУА

И новый мир увидел я . . .

Ф. Тютчев.

¹ Հոգնատանջ սրտով նստեցի մենակ
աշխարհում աղոտ.

անհայտ կողմերի մութ ճանապարհին,
ավեր շենքերի մոխիրների մոտ,

⁵ աշնան որերի գունատ մահացող
ծաղիկների մեջ, ցուրտ հողի վրա,
ծանր յերկնքի տաղտկորեն լացող
անծրեկների տակ.—

մոռացա բոլոր հոգսերն առորյա,

¹⁰ ցանկություններըս ապարդյուն ու սին,
անմիտ յեվ ունայն տենչերիս ուղին,
սուտ վարդերն ու սուր փշերը նրա
մերժեցի ընդմիջտ, մատնեցի մահին,
անդարձ մոռացա...

¹⁵ Յեվ խավարն անհուն, գիշերն անթափանց
իր լայն թեվերը փռեց իմ վրա...

Լուսեղեն յեվ սուրբ սիրո յերազը
խավարտչին կյանքում

յեվ յերջանկության ցնորքներըս հին.

²⁰ յեվ տառապանքի գիշերներն անքուն
իմ սրտին ընդմիջտ ոտար թվացին,
ոտար թվացին...

Յեվ չըկար վռչինչ, վոր սիրտըս դյուլթեր,—

վո՛չ սիրո կարոտ, վո՛չ բախտի ծախավ,

²⁵ վո՛չ հարստության յեվ մեծության բեռ,
վո՛չ ապարդյուն փառք յեվ վո՛չ փայփայող

ու սրբազան ցավ
չարչարանքի յեվ ինքնագոհության:

Յեվ այնպես անգո՛ւն, անմի՛տ, ապարդյո՛ւն,
³⁰ տաղտկալի՛ յեվ սի՛ն
Թվաց ամեն ինչ աշխարհում անհուն,
յեվ ամենքն ընդմիշտ ոտար թվացին
յեվ անդարձ հեռու...
Քար եր իմ սրտում յեվ ծա՛նր, յեվ ցո՛ւրտ,
³⁵ յեվ աշխարհն եր քար՝ սառն ու անխորհուրդ...
Յերկինքն եր լալիս պաղ արցունքներով,
լալիս եյի յես՝ մերժված ու խռով,
յեվ ցուրտ աշխարհում
ինքըս իմ սրտին հարազատ չեյի—

⁴⁰ ու ծաղր եր թվում հեկեկանքըս չոր...
Յես լալիս եյի,
բայց ոտարի պես եյի ունկնդրում
ինքըս իմ հոգուն, ինքըս իմ լացին,
⁴⁵ ու մութ եր շուրջըս յեվ խավարն անհուն,—
իմ խաբված սրտում՝ մթամած գիշեր,
յեվ պաղ, յեվ ծանրը, ծանրը վորպես քար,
յեվ տաղտկությամբ լի յեվ անվերջ յերկար,
անձիր ու անհուն—

⁵⁰ ու վոչ մի հեռվում լույս չեյի փնտռում...
Յեվ համր եր ընդմիշտ աշխարհն ինձ համար—
յեվ ոտար, յեվ մութ.—
յես ընկած եյի անգոր ու մոլոր
յեվ հավետ մենակ յեվ անդարձ մենակ,
⁵⁵ անանուն, անհայտ, անծանոթ հեռվում...

Ո՛վ ազատություն հավիտենական,
մահ, շնջացին շուրթերըս տկար,
յեվ այդ շուկը դառը չըթվաց.
գրկեցի հողը մի ցուրտ ցանկությամբ,
⁶⁰ յեվ նա իմ առաջ բացեց իր գիրկը
անսուտ գգվանքով.
յեվ գերեզմանի խորշը ցրտաշունչ
անուշ թվաց ինձ,
վորպես մայրական գիրկը սրտամոք
⁶⁵ պայծառ որերում,
վորպես հեռավոր յերկրում մոռացված,
մայրական յերգի սիրով որորվող
թովիչ որորան...
Մահ, շնջացի, յեվ սիրտըս նրան
⁷⁰ ընդունեց սիրով, վորպես գթառատ
հեկեկանքը մեր նուրբ կարեկցության.
յեվ հեռացա յես ու հեռացա յես
մի անհայտ կամքի զորությամբ անուշ
հեռո՞ւն ու հեռո՞ւն.—
⁷⁵ վողջը մոռացա ոտար աշխարհում...

Ու խավարն անհուն գգվանքով թեթեվ
ծավալվեց շուրջըս ու փռվեց վրաս,
յեվ կյանքըս բոլոր մի յերկարատեով
⁸⁰ նինջ թվաց հոգուս, մի տխուր յերգ.—
նրբին մի համբույր հեռու որերում,
մանկական մի յերգ վոր չունի անուն,
վոր չունի անուն...

Ինձ ահեղ թվաց խնդությունըս նոր,

⁸⁵ Կարծես մի վերին յեւ նուրբ հրաշքով
լուսացավ իմ մեջ առաւոտն անհուն—
ու թեթեւ թվաց կյանքըս յերկրային,
վորպէս առվակը սարերից իջնող,
վորպէս ամպերի շարքը վոսկեղեն
⁹⁰ Գարնան արեւոյ յերկնքում չվող...
ու թվաց հանկարծ, վոր չըկան, չըկան
անցյալն, ապագան...
Թվաց վոր մի սիրտ իմ վիշտն ե գգվում,
հանգիստ ե ասում բոլոր հույզերին,
⁹⁵ Բոլոր հույսերին որոր ե ասում,
որոր ե ասում,
բարախուն սիրտըս գրկել ե ուզում;
գգվել ե ուզում
անխաբ խնդուծյան վոսկե յերազում...
¹⁰⁰ Թվաց, վոր մեկը իմ ցաւն ե յերգում,
իմ լացն ե լսում,
իմ լուռութունն ե գգվում իր գրկում.—
յեւ իր մեծ հոգում,
իւր անհուն հոգում՝
¹⁰⁵ իմ սրտից խորն ե թախիծըս զգում...

Ճիչ հանեցի յես սիրով լուսեղեն,
աղաղակեցի որհներգու ծայնով,
սիրտըս նետեցի քարին ու ջրին,
խառնեցի հոգիս աստղերի յերգին,
պարզեցի կյանքըս պարզ ու խնդագին
հավիտենության,
հավիտենության...

¹ Քնքույշ փռված ե լուսագարդ շղարշ
անհայտ կողմերից իմ յերկրի վրա.
դյուրեթեւ ե հոգիս հայացքը նրա
յեւ իմ յերգերը համը են ու անվարժ...

⁵ Բացված ե արդեն մի ուրիշ յերկիր,
յես այստեղ եմ, բայց ուրիշ եմ հիմա,—
վոսկի հայացքով կախարդել ե նա,
այլ սիրով լցրել հոգիս վշտակիր...

Բաց ե իմ դողդոջ սիրտը նրա դէմ,
¹⁰ խոցված ե վոսկի շողերով նրա.—
նրա կնիքն ե ի՛ հոգու վրա—
յեւ յես հավիտյան ուրիշ եմ արդեն...

¹ Արշալուսեց իմ յերկիրն աղոտ
յեւ իմ գիշերը սեւավորված,—
խորհրդավոր եր յեւ արեւոտ,
յեւ անհուն նրա հայացքը պարզ:

⁵ Շուրջըս մուսյլ եր, յեւ հեռուն մութ,—
նա իմ սեւ կյանքում վառեց մի հուր,—
ամեն ինչ թվաց հեքյաթ ու սուտ,
չըզիտեմ՝ յե՞րբ եր, չըզիտեմ՝ ո՞ւր...

Նրա խոսքերի մեղմ որորում
¹⁰ աշխարհը թվաց ինձ անեզերք,—
կարծես հնչում եր իմ որերում
աստղերի յերկրում հյուսված մի յերգ...

Վոսկի հայացքով ինձ պարուրեց,
խաղաղ ժպիտը փռեց վրաս,
¹⁵ մեղմիվ խոսեց յեւ անուշ լռեց
ու թախծոտ կյանքըս դարձավ յերագ...

¹ Մարգերում իջավ թովիչ կիսամութ,—
աշխարհը նորից խորունկ ե յեւ լայն.
սահեց լուսնյակի ցոլքը ծածանուտ
ու սեւ ջրերում աստղերը յեւան...

⁵ Անհաս յերկնքից ասեղ առ ասեղ
ցուրտ ջրերի մեջ սուզվեցին նորա,—
դողացին, ընկան—այնտեղ ու այստեղ,
հյուսեցին իրենց շրջանը վոսկյա...

Լսե՞լ ես արդյոք այս յերգը քնքույշ,
¹⁰ փոր մեղմակարկաչ խոսում ե չորս դին,
իրար ե խառնում յերագ ու վերհուշ
ու սիրտըդ պարզում քարին ու խոտին...

Լսե՞լ ես արդյոք այս յերգը դյուլթող,
յերբ այրում ե քեզ մի անուշ թախիծ,
¹⁵ յերբ քարն ես գրկում, որհնում ջուր ու հող,
յերբ հեկեկում ես անբարբառ բախտից...

¹ Խոսքերըդ վճիտ են ու խորունկ,—
այնպես պա՛րզ, այնպես պա՛րզ ես ժպտում.
յեվ ահա տրտունջ ու մտորմունք
հանգչում են մրրկված իմ սրտում...

⁵ Ընդունում ես աշխարհը բոլոր,—
որհնում ես, որհներգում ու սիրում,
յեվ խոհերըս, խոհերըս մոլոր
մոռացված են մեռած որերում:

Ու թվում ե, թվում, վոր դու չես
¹⁰ արեվող ժպիտով ակնարկում,
վոր ուրիշ լուսով եմ դյուլթված յես,
վոր քեզ չեմ, ուրիշին յեմ յերգում...

¹ Անհուն յերկնքի կապույտ աշխարհում
մի քնքույշ թռչուն իր նուրբ ու բարակ
թեփերն ե փռում.

յեվ մեկը անտես, շարժումով արագ,
¹⁵ վոսկի յե մաղում, գոհար ե ցրում
կապույտ դաշտերում...

Այրում են սիրտըս անբարբառ յերգեր,
դողում են շուրջըս անխոս, դյուլթական
յեվ նրբին ձեռքեր

¹⁰ ինձ են վորոնում տենչով կուսական...
Լճու... Սիրտ համար ել չրկան յերգեր,
եկ խոսքեր չրկան...

- ¹ Այստեղ ամեն որ տխրությամբ յերկար
 իմ սիրտը քեզ ե յերազում յեմ այն,
 յեմ այն, վոր չըկար, յեմ այն, վոր չըկար...
 Այս գուցե կար, բայց արդեն հավիտյան,
⁵ հավիտյան հեռու, հեռու յե անհաս—
 յեմ դարձել ե սուտ, թվում ե յերազ...

- ¹ Վոսկեցողուն հայացքիդ
 լույսն ե ցոլում այս կյանքում,
 բրոջական պարզ հոգիդ
 միշտ փարված ե իմ հոգուն:

- ⁵ Միշտ հնչում ե միյամիտ
 քո խոսքերի նուրբ լեզուն,—
 քո ժպիտն ե անժպիտ
 ուղիներըս փարոսում:

- Քո գգվանքը, վոր չըկա,
¹⁰ տրտմությունըդ գեղեցիկ,
 հույզըդ մաքուր աղջկա,
 ժպիտներըդ խաբուսիկ:

- Ո՞ւր ես, ո՞ւր ես՝ չըգիտեմ,
 բայց ըզգում եմ ամենուր
¹⁵ քո ըստվերը լուսեղեն,
 քո հայացքը վոսկեհուր...

- Դու յես ամեն իրիկուն
 խոցում սիրտըս քո սրով
 յեմ ժպտում ես իմ հոգուն
²⁰ յեմ ամոքում քո սիրով:

- Վոսկեցողուն հայացքիդ
 լույսն ե ցոլում այս կյանքում,
 բրոջական պարզ հոգիդ
 միշտ փարված ե իմ հոգուն...

¹ Զրգիտեմ՝ այս տխուր աշխարհում
վո՛րն ե լավ, վո՛րը՝ վատ.
յես սիրում եմ աչքերըդ խոհուն
յեվ խոսքերըդ վհատ...

⁵ Յես սիրում եմ արտերը վոսկի
յեվ դաշտերը պայծառ,
յես սիրում եմ խորհուրդն այն խոսքի
վոր չասիր ու անցար...

Միջայնակ՝ յես սիրում եմ նստել
¹⁰ յերերուն լույսերում,
յես սիրում եմ յերազ ու ըստվեր.—
յես իմ սերն յեմ սիրում...

✓ ¹ Սիրում յեմ աչքերիդ տխրությունը խորին,
անաղմուկ խոսքերիդ դաշնակները հիվանդ,
կուսական ամոթխած փայփայանքըդ, վոր իմ
սեվ որերն ե որրում խնդությամբ հնազանդ:

⁵ Խոսքերըդ կարկաչող, վորպես նուրբ մի զգեստ,
ստվերում են սրտիդ գաղտնիքները սիրուն,—
քո հոգին չի սիրում մերկությունն անհամեստ,—
դու այնպես ես սիրում, կարծես թե չես սիրում:

Հեռավոր յերկրի պես հմայող ե հոգիդ,
¹⁰ անուշ են խոսքերըդ, ժպիտներդ աղջկա,—
մանկական անպաճույճ յերգի պես միյամիտ,
դյութական, վորպես այն, վոր չըկա, որ չըկա...

¹ Յես չեմ հիշում՝ յերբ յեւ ո՞ր
հանդիպեցի քեզ ու դու
վրդովեցիր համբ ու լուռ
հանգստությունն իմ հոգու...

⁵ Գիտեմ, գիտեմ այս աղոտ
յերկրում քեզ չեմ գտնելու,—
դու անհայտ ես, անծանոթ,
դու հեռու յես, դու հեռու...

⁴ Արծաթաշող առուն առվին
ծայն ե տալիս ու յերգում,
անտրտունջ ե լալկան ուռին,
ուռին առվի յեզերքում...

⁵ Շուրջըս ահա զիշեր ու յերգ —
հանգիստ, հեքյաթ ու յերաճ,
կույս-ամպերը՝ հերմակ ու մերկ,
աստղերն՝ անո՛ւշ, հեզանա՛գ:

Սի՛րտ իմ հոգնած, մեղմ որհներգիր,
¹⁰ հնազանդ ու ցնորուն,
յերկին ու ծով, ամպ ու յերկիր,
այս մարգերն ու այս առուն:

Յեղիր դու յիլ պայծառ ու հեզ, —
հեքյաթ, հանգիստ ու յերաճ,
¹⁵ ծաղկանց ու կույս ամպերի պես,
աստղերի պես հեզանա՛գ...

Արծաթաշող առուն առվին
ծայն ե տալիս ու յերգում,
անտրտունջ ե լալկան ուռին,
²⁰ ուռին առվի յեզերքում...

¹ Դու յեկար սպիտակ շորերով,
յերբ ձմրան յերեկոն իմ սրտում
իր թախիծն եր փռում ու տրտում
ժպտում եր մշուշոտ շողերով...

⁵ Յեվ այնպես անվերջ եր ու դանդաղ
գիշերիս տաղտկությունը մեռած,
յերբ քնքույշ նետեցիր դու վրաս
մի անուշ, արբեցնող շամանդաղ:

Փողոցում ձայն չըկա, յեվ իմ տան
¹⁰ դռները յես ամուր եմ փակել.
միջայն դու կարող ես ինձ փրկել
որերից հուսաբեկ ու տարտամ:

Յաված ե իմ հոգին ու մենակ —
ձանձրությամբ ե լցված մահացու,
¹⁵ յեվ դառն ե անունն իմ աստըծու,
յեվ աղոթքըս՝ թունոտ մի դանակ...

Հայտնվիր լուսեղեն ու գերող,
քո փայլը ծավալիր սեվ կյանքում,
ամոքիր գիշերներըս անքուն
²⁰ քո մաքուր, քո անուշ յերգերով...

¹ Դուրս յելա դաշտ —
կանաչ ծով,
կանաչ ծով եր, անափ ծով —
առավոտն եր ժպտում հաշտ,
⁵ բոցավառվում նոր բոցով...

Յեվ ուղիներ բյուրավոր, —
հեռավոր,
կանչում եյին, ակնարկում —
նոր եր սերըս, լայն ու խոր, —
¹⁰ նոր եր աշխարհն իմ հոգում...

Թողի տնակն իմ ավեր,
մութ ու հին —
ու հեռացա խնդագին —
անհայտ, անհո՛ւն հեռուներ,
¹⁵ ձեր գիրկն առեք իմ հոգին...

Մթնշաղային ժամերին, յերբ յես
ընկնում եմ, հոգնած որորից ունայն,
հայտնվում յես դու նուրբ ու լուսերերս
ու հետքս նստում քնքշությամբ անծայն—
յեվ փայփայում ես, որորում ես քո
անխոս գգվանքով ամեն յերեկո...

Ընդունում եմ քո համբույրը նրբին,
ուրվականային փայփայանքը յես,
յերբ լույս ե յեվ մութ—մթնշաղ, յերբ իմ
ցնորքը հիվանդ հնազանդ ե քեզ.
ու քեզ հետ նստած, գիտեմ,—դու չես այն,
ըստվերդ ե միայն, ըստվերդ ե միայն...

¹ Մեղմիվ փուվեց քնքույշ մութ—
խորհրդավոր, թափանցիկ,
յերեկոնե՛ր իմ կապույտ,
յերազնե՛ր իմ փութանցիկ...

⁵ Ժանյակաները լուսազարդ
լայն յերկնքի ծովերում
հյուսվածներով անավարտ
մոռացումս են որորում...

Ժպիտներով խաղացկուն
¹⁰ յերգն ե ծուլվել իմ կյանքին,—
սեր ու յերգ ե իմ հոգում,
սիրո յերգ ե իմ հոգին...

Իմ սիրո պես խոր ու մեծ
շուրջըս աշխարհ ե ծփում.—
¹⁵ վոսկի հեքյա՛թ, ո՞վ պատմեց
քեզ կախարդված իմ հոգուն...

Մեղմիվ փուվեց քնքույշ մութ,
խորհրդավոր թափանցիկ,
յերեկոնե՛ր իմ կապույտ,
²⁰ յերազներ իմ փութանցիկ...

¹ Դու հասկացար տագնապները իմ հոգու,
տրտմությունըս անսպառ.
—մենք առհավետ շղթայված ենք մեկ-մեկու:

Կյանքըս մութ եր, հոգիս ցաված ու խավար,
⁵ յեւ որերըս—միայն ցավ.
—իմ սեւ յերկրում ժպտացիր դու լուսավառ...

Յեւ քո փայլով իմ աշխարհը լուսացավ,
չըկա վիհերն իր անյեւ.
Քաղցր ե հիմա, լուսավառված, խինդ ու ցավ-
¹⁰ —ո՞վ կարող ե ինձ բեզանից բաժանել...

¹ Գարնան լուսե ամպի նման՝
այս խավար կյանքում
դու նետել ես մի թովչական
ժպիտ իմ հոգուն:

⁵ Մոլոր սրտիս տառապանքի
անլույս աշխարհում
դու վառել ես մի այլ կյանքի
արեւոտ հեռուն:

Դրոշմել ես բոցե կնիք
¹⁰ մեռած իմ հոգում.
դո՛ւ իմ հավատ, իմ հայրենի՛ք,
դո՛ւ իմ փրկություն...

¹ Դու խոսում ես, բայց կարծես,
դու չես, գիշերն ե յերգում.
այնպես նուրբ յես յեվ այնպես
մեղմ յես, մեղմ յես ինձ գրկում...

⁶ Լուսեղեն ե խոսքերիդ
իմաստը պարզ ու խորունկ,
վորպես մեղմ ու անառիթ
գարնան անուշ մոտրմունք...

Յեվ անդորր ե ձայնը քո,
¹⁰ հաշտ ե թախծոտ իր շեշտով,
վորպես անուշ յերեկո՝
լիքը սիրով ու վշտով:

Դո՛ւ չես, դո՛ւ չես,—հեռավոր
վարդենիներն են շրշում,
¹⁵ ծովն ե յերգում լայն ու խոր
վոսկեպայծառ մշուշում...

Իմաստուն ե յեվ արդար
որերի յերգն անընդհատ,—
դառը տանջանք ու դադար
²⁰ յեվ սեր, յեվ վիշտ, յեվ հեքյաթ...

Դիշե՛ր, գիշե՛ր, լուսեթյո՛ւն,
անուշ թախծի լուսե յերգ.
փուվի՛ր, փուվի՛ր իմ հոգում,
խաղաղությո՛ւն անեզերք...

¹ Լցվում ե փողոցն աղմուկ ու շարժում,
դալուկ դեմքերին ծաղկում ե ժպիտ,
փայլում են տներն արեվի փոշում,
յերկինք են պարզվում ծառերը վտիտ...

⁶ Դեռ չըջորացած բուլվարի վրա
ճչում են զվարթ մանուկներն արդեն.
բոլոր խոսքերը խորհուրդ են հիմա
յեվ հայացքները նետ են իրար դեմ...
Մայթի քարերը հարազատ են քեզ—

¹⁰ քեզ նոր ե թվում յերգը հնամյա.
ազատ ե հոգիդ, անչար ե յեվ հեզ,
յեվ տխրությունը անուշ ե հիմա...
Ժպտուն աղջիկներ՝ ծաղիկների պես,
տիկիկներ շքեղ յեվ ծիծաղելի—

¹⁵ բոլորը հիմա սիրելի յեն քեզ,
ամեն ինչ անուշ խորհուրդով ե լի...
Մեռած սրտերն ել, ծաղիկների պես,
բացվում են հիմա արեվի փոշում.
մի քաղցր հուզում՝ արբեցնում ե քեզ,
²⁰ ու, հոգսով մղված՝ հոգսըդ չես հիշում...

Որհնությո՛ւն քեզ յե՛րգ, յե՛վ յերա՛գ, յե՛վ սե՛ր,
որհնությո՛ւն քեզ կյա՛նք, անուշ յե՛վ անհո՛ւն,
որհնությո՛ւն յե՛վ քե՛զ, տանջանքի գիշեր,
յե՛վ յերկո՛ւնք, յե՛վ մա՛հ—փա՛ռք յե՛վ որհնությո՛ւն...

Դու չբացել ես,
դու ել չըկաս,
սերը՝ ցնորք ե,
բախտը՝ յերագ:

Քեզ չըգտա յես
կյանքում խավար,—
իմ սիրո լույսն եր
պատկերդ վառ:

Քաղցր պատրանք եր,
խաբող ժպիտ,—
կարոտիս յերգն եր
պայծառ հոգիդ:

Սրտիս յերազն եր
թովիչ լեզուդ.—
կյանքը՝ հեքյա՛թ ե,
աշխարհը՝ սո՛ւտ...

¹ Սին խոսքերի մեջ, զվարթ ամբոխում
շրջում եմ, բայց միշտ հեռո՛ւլ յեմ, չըկա՛մ:
ապրում եմ թագուն յեվ իմ հեզ հոգում
աղոթք եմ անում ցնորք-աղջկան...

⁵ Ձեզ հետ եմ, բայց միշտ հեռո՛ւն եմ, հեռո՛ւն,—
ունեմ յես թովիչ մի առանձնարան,—
տանջանք ե այնտեղ յեվ զոհաբերում,
յեվ թախիծ, յեվ յերգ, յեվ աղոթք նրան...

Յեվ այնտեղ ե նա,—վոչ այս աշխարհում,—
¹⁰ մաքուր ու պայծառ պատկերը նրա.
յես տառապանքրս բախտ եմ համարում
ու ծիծաղում եմ ձեր բախտի վրա...

¹ Կըշարժեմ նորից քայլերըս տարտամ,
լապտերների հեզ լույսը կը գրկեմ,
զվարթ անցորդին ուրախ կը ժպտամ,
ինքըս ինձ կերգեմ...

⁵ Յեվ արբած կյանքի անուշ գաղտնիքով,
փողջուն կը տամ յես ջրին ու հողին,
կը կանչեմ զվարթ ու արբուն յերգով
անց ու դարձողին...

Յեվ ոտար կանանց ժպիտը ծանոթ,
¹⁰ յեվ մեծ քաղաքի աղմուկի հյուսկեն —
յերկար զիշերիս յերագում աղոտ
քունըս կը հսկեն...

¹ Գիշերվա փողոցները թափուր
շրջեցի տրտում ու միջայնակ,
խոհերով յեվ քաղցր, յեվ տխուր,
յերագով դյուլթական ու հստակ...

⁵ Աշխարհում այս աղոտ յես քնքույշ
մի հեքյաթ հյուսեցի քո մասին,
պատկերըդ լուսեղեն ու անուշ
պարզեցի կյանքի չար յերագին...

Մեկնեցի վիճակըս անժպիտ

¹⁰ որերիդ որորին, որորին,
կույս հոգուդ խնդուլթյանը վըճիտ,
հայացքիդ տխրությանը խորին...

Անաղմուկ, անտրտունջ, անհնչյուն
գալիս ես ու նորից հեռանում,

¹⁵ ու հեռվից դյուլթում ես ու կանչում,
լուսերես, անմարմին, անանձն...

¹ Դառն որերի տառապանքում սրտմաշուկ,
խավար կյանքի ուղիներում չարական,—
հոգիս լսեց սիրակարոտ մի շշուկ,
մեկը սրտիս թագուն ժպտաց.— «յես կըգամ»:

² Տրտունջների խավար ու չար վիհերում,
ուր հոգնատանջ հոգիս թույլ եր ու վհատ,
մի անկարծ լույս արշալուսեց մութ հեռուն,
յեւ իմ կյանքը դարձավ անուշ մի հեքյաթ...

Յես եմ, դու յես, յես ու դու
գիշերում այս դյութական,
մենք մենակ ենք, — յես ու դու.
յես ել դու յեմ՝ յես չըկամ...

Ձրկան որերն ահարկու,
չըկա ժամ ու ժամանակ,
ուրվական ենք մենք յերկու
միշտ իրար հետ, միշտ մենակ...

Մոռացել ենք անցյալում
տրտունջ, թախիժ ու խավար. —
մի ուրիշ լույս ե ցոլում
մեզմ ու անուշ մեզ համար...

Յես եմ, դու յես, յես ու դու
գիշերում այս դյութական,
մենք մենակ ենք — յես ու դու,
յես ել դու յեմ՝ յես չըկամ...

¹ Մռայլ գիշերն ե լռում,
խավար գիշերն ամենուր,
յես վառել եմ խավարում,
իմ ճրագը վոսկենուր...

⁵ Մտվերները ծածանում
կերերան ու կրհնազեն,
կըզգամ քայլը քո ծանոթ,
քո խոսքերը կրհնեն:

Դու անկարծ կըհայտնվես,
¹⁰ անակնկալ դու կըզգաս,
քաղցր սուտով կըխաբես,
կըսիրես ու կըզթաս:

Յեվ մենության այս միգում
ու խավարում այս մեռած
¹⁵ սեր կըվառես իմ հոգում,
ազատությունն ու յերա՛գ...

Մեղմաքայլ կըհեռանաս,
յես կըմնամ միայնակ,
նորի՛ց, նորի՛ց կըդառնաս՝
²⁰ խորհրդավոր ու հստակ:

Մութ գիշերում կընստեմ՝
լցված սիրով խնդագին,
քո գաղտնիքը յես զիտեմ,
բայց չեմ ասի վոչ վոքին...

²⁵ Մռայլ գիշերն ե լռում,
խավար գիշերն ամենուր,
յես վառել եմ խավարում
իմ ճրագը վոսկենուր...

Դառը կյանքի խավարում,
Ուղիներում իմ դաժան
Սրտիս ժպտաց քո հեռուն,
տխուր ծաղիկ, սեւ շուշան:

Շարժումներդ յերերուն
յեւ հայացքդ վշտագին
վհատության որորում
կախարդեցին իմ հոգին:

Յեա սիրեցի մենավոր
տխրությունը քո անխոս,
ուղիներում հեռավոր
արշալուսվող սեւ փարոս:

Մոլորումիս գիշերում
Հոգիս գերեց մի նշան,
դու յես այստեղ ու հեռվում,
ցնորք ծաղիկ, սեւ շուշան...

¹ Անդարձ աշխարհի վարդագույն միգում,
կյանքի հեռավոր, յերազ որերում,
մի խորհրդավոր թախիժ եր հսկում,
մի կարոտ եր իմ սիրտը դեգերում,
⁵ կյանքի հեռավոր, յերազ որերում...

Յեւ խավար կյանքի արտուղիներում,
ոտար կողմերի դաշտերում մեռած
ժպտացին հոգուս՝ դեմքդ յերերուն
յեւ քո խոսքերը — արծաթե յերազ, —
¹⁰ ոտար կողմերի դաշտերում մեռած...

Յեւ դժգույն կյանքի տխուր յերգերում
իր ցուքն ե նետել քո հոգին պայծառ,
քո անհաս փայլն ե իմ հոգին այրում
յեւ գիշերներիս խավարում անծայր
¹⁵ կանչում ե դեպի անհայտ քո հեռուն...

¹ Որորված ե հոգիս ձմեռվա
որերի որորով ու անուշ
թախիծն ե ծավալվել իմ վրա,
յեվ նուրբ ե իմ կյանքը, վորպես հուշ:

⁵ Իմ սրտի թագուհին հեռավոր,
հեռավոր կողմերում ե հիմա,
պարզել եմ յերազներըս բոլոր,
ցնորքներըս բոլոր դեպի նա:

Ու թեյեմ գիտեմ վոր մենք բնավ
¹⁰ չըպիտի հանդիպենք իրարու,
բայց արդեն իմ սրտում չըկա ցավ, —
որհնում եմ նրա կյանքը հեռու:

Յեմ աշխարհը պայծառ ե նորից,
յերկիրը հարազատ ե դարձյալ,
¹⁵ որորում են անուշ մի թախիծ,
յեմ գալիք, յեմ ներկա, յեմ անցյալ...

Որորված ե հոգիս ձմեռվա
որերի որորով յեմ անուշ
թախիծն ե ծավալվել իմ վրա,
²⁰ յեմ նուրբ ե իմ կյանքը, վորպես հուշ...

¹ Ձկա վռչինչ, վոր այնքան
թովիչ լինի, վորպես քո
տխրությունը կուսական...

Խորն ե կյանքն այս յերեկո, —

⁵ յեմ պայծառ ե, յեմ տխուր,
վորպես թախծոտ սերը քո.

յեմ հայացքդ վոսկեհուր
մթնում իմ սեմ գիշերվա,
իր անսահման, իր մաքուր

¹⁰ լույսն ե փռում իմ վրա...

¹ Կապույտ ծածկոցն իջավ ցած,
մեղմ ու անուշ իրիկո՛ւն.
վառիր լույսըդ վաղ անցած,
լուսե ցնորք, իմ հոգում:

⁵ Ամայացած իմ սրտում,
մենութեան մեջ իմ սեւ տան
փռիր քնքույշ ու տրտում
ժպիտը քո խնդության:

Թույլ տուր նորից սիրելու

¹⁰ առորյական աշխարհում,
արշալույսը քո հեռու,
հայտնությունըդ հմայուն:

¹ Իրիկնաժամի կիսախավարում,
կապույտ լույսերի ցրթերում ճոճուն,
հայտնվում ե նա, մեղմագին փարվում,
գունատվում ե լուռ ու ել չի շնչում:

⁵ Ծանոթ ե ինձ այն ժպիտը անհույզ,
յեւ այն պատկերի գծերը նրբին,
յեւ այն հայացքը մեղմ ու վոսկելույս
յեւ յերգը անխոս յեւ իրիկնային:

Նստում ենք անվերջ մենք մեկ-մեկու մոտ,
¹⁰ յեւ չեմ հավատում, վոր նա յե, վոր նա...
Այնքան թովի՛չ ե, այնքան անաղո՛տ,
ցնորք ե կարծես, պիտի հեռանա...

¹ Դու անունն չունես, բեզ լինչպես կանչեմ,
 յեվ ուղի չըկա յերկիրըդ գալու.—
 տխուր յերգերըս վորքան ել հնչեն,
 վորքան ել հնչեն, բեզ չեն հասնելու:

⁵ Վոչ հրամայական աղոթքներ յեվ վոչ
 նվագներ գիտեմ, վոր սիրտըդ դուլթեմ,—
 հլու յե կամքիդ իմ սիրտը դողդոջ,
 իմ սիրտը բաց ե քո նիզակի դեմ:

Փռված եմ ահա քո գեղեցկության,
¹⁰ քո անքննելի կարողության դեմ.
 լուսավորի՛ր սեվ համրությունն իմ տան.
 ամբողջ աշխարհը քո ցուքն ե արդեն:

Հայտնվի՛ր անհուն փայլով ու փառքով,
 ժպիտդդ փռի իմ յերկրի մթնում.
¹⁵ Խանջի՛ր ինձ վերջին քաղցր տանջանքով,
 բեզ գո՛վք, բեզ որհնե՛ք, բեզ փա՛ռք անհատնում...

¹ Տխրությունս անուշ ե, վորպես
 հեռավոր, հեռավոր կարկայուն.
 այնպես մեղմ ե իմ սերն ու այնպես
 անուշ ե նա իմ սիրտը տանջում:

⁵ Չեմ ուզում վոչ անցյալը հիշել,
 վոչ գալիք որերին նետել հույս,
 հանգիստ ե իմ շուրջը յեվ գիշեր,
 ու սիրտըս չի տանջում արշալույս:

Յնդորրել ե աշխարհը բոլոր,
¹⁰ դուրսը ձյուն ե գալիս, փողոցում
 գիշերը յեվ հանգիստ ե յեվ խոր,
 ու սիրտըս առավոտ չի ուզում:

Մաքուր ե իմ հոգին ու հիմա
 որհնում եմ վիճակըս յերկրային,
¹⁵ ընդունում եմ սիրով կյանք ու մահ
 ու սիրտըս պարզում եմ աշխարհին...

Անչար ե իմ հոգին ու հանգիստ,
 գիշերը անդորր ե, դուրսը ձյո՛ւն.
 ննջեցեք հավիտյան, վերք ու վիշտ,
²⁰ ծավալվի՛ր, լուսեղեն մենություն...

¹ Այս գիշեր նորից լալիս եր քամին
իմ դռան առաջ, իմ պատերի տակ,
սիրտըս լցված եր կարոտով հստակ,
անուշ ցավով ու յերգերով իմ հին:

⁵ Մի գարնան հերյաթ, քո վրա հյուսված,
հնչում եր դարձյալ իմ դյուլթված սրտում,
յեւ լուսեղեն եր գիշերըս արթուն,
յեւ սիրտըս տխուր սիրով եր լցված:

Ձեյի տրտնջում, վոր անցել ես դու,
¹⁰ անհայտացել ես որերում մեռած,
վոր չրկաս արդեն, դարձել ես յերազ,
անդարձ ու անհաս, հեռո՛ւ յեւ հեռո՛ւ...

¹ Յեթե կողմերում հեռու-հեռավոր
վրդովվի հոգիդ, տիրե քեզ հուզում՝
գիտեցիր, վոր իմ սիրտը մենավոր,
մթնում մոլորված, քեզ ե յերագում:

⁵ Յեւ յեթե սիրտդ սիրով թրթռա,
յեւ զգաս անհայտ յերգի մի հնչյուն՝
այն յես եմ անվերջ խորհում քո վրա,
հեռավոր-հեռվից կարոտով կանչում:

Գարնան որերի ժպտով սիրուն
¹⁰ վոսկի հայացքդ ժպտում ե հոգուս.
լուսավառված ե իմ սեւ որերում
անուշ անունըդ, վորպես արշալույս...

¹ Յես նստում եմ մենակ, մեն-մենակ,
 յեվ անվերջ յերազում ու կրկին
 այս կյանքի աշխարհում դժգունակ
 իր զարդներն ե փռում իմ հոգին:

⁵ Յես գիտեմ լուսեղեն մի յերկիր,
 յես գիտեմ դյուրթական մի հովիտ,
 ուր հոգին թափում ե վշտակիր
 իր թեփերն ու հագնում ե ժպիտ:

Յես գիտեմ մի թովիչ առասպել,
¹⁰ ուր վողջ կյանքը հրաշք ե դառնում.
 — քո անուշ անունով միշտ արբել,
 յեվ յերգով, վոր բնավի չի մեռնում...

¹ Անհայտ կողմերից անտես թեփերով,
 հրաշքով անուշ դու վերադարձար,
 շուրջըս փռեցիր քո վիշտը պայծառ,
 գգվեցիր հոգիս տխուր խոսքերով...

⁵ Հիվանդ կարոտիս հրաշք-յերազում
 թվաց, վոր դու յեվ թույլ ես ու վհատ,
 վոր դույել ես իմ կարոտով հիվանդ,
 վոր քո սիրտն ել ե հրաշք յերազում...

Պարզեցինք իրար սրտերըս տխուր
¹⁰ յեվ չըպահեցինք արցունքներըս տաք,
 մեր տխրությունը մեղմ եր յեվ հստակ,
 ու շուրջն աշխարհը յեվ կար յեվ չըկար...

¹ Հեռաժապալ դաշտերում,
մոռացված ու մենավոր,
մոռացել եմ յես հեռվում
աղմուկները հեռավոր:

⁵ Լուռ նստում եմ առվի մոտ,
անուշ հեքյաթ եմ լսում,
յերեկո յեվ առավոտ
խաղաղ սրտով յերագում:

Գիշերն իր ծովն է փռում,
¹⁰ արշալույսն՝ իր ծիրանին,
յեվ իմ հոգում, յեվ հեռվում
քո ցնորքն է անմարմին:

քո հեքյաթն եմ պարզել յես
այս աշխարհի հեքյաթում
¹⁵ յեվ աղոթել անվերջ քեզ,
յերկրպագել իմ սրտում:

Թափառում եմ յեվ յերգում,
աշխարհը՝ մեծ, սիրտըս՝ լայն,
քո ցնորքն է ինձ գրկում,—
²⁰ վոսկեղեն ու դյուլթական:

¹ Իմ մեռած հարսնացուն ամեն որ,
յերբ խաղաղ յերեկոն է փռվում,
հայտնվում է անհայտ, հեռավոր
իր յերկրից ու կրծքիս է փարվում:

⁵ Մեռնելիս նա ասաց՝ յես կրգամ,
մեկնելիս նա թողեց մի ավանդ.
ու գալիս է, վորպես ուրվական,
փայփայում է իմ սիրտը հիվանդ:

Համբուրում է շուրթերը իմ ցուրտ,
¹⁰ շշնջում է խոսքեր դյուլթական,
ինձ հայտնում է պայծառ մի խորհուրդ
ու նորից շշնջում՝ յես կգամ:

Յերբ մեռնում են հիշերը շփոթ
աղմկոտ քաղաքի մարտկոցում,
¹⁵ լուսերես նա նստում է ինձ մոտ
ու հետըս յերագում ու լացում:

Իրար հետ կյանքի յերգն ենք լսում,
իրար հետ ամեն ուր մինչեվ լույս
թովջական յերազներ ենք հյուսում
²⁰ ու դյուլթված շշնջում — արշալույս...

¹ Դուրսը՝ ցուրտ ե հիմա,
յե՛վ խավար, յե՛վ մրրիկ,
այսոր մի՛ հեռանա,
մոլորված իմ քույրիկ:

⁵ Մոլորված իմ քույրիկ,
հոգնած ու մենավոր,
դուրսը՝ չար փոթորիկ,
դուրսը՝ մութ ե այսոր:

Թող ցոլա՛, մեղմորեն
¹⁰ այս հուրը՝ տխրաբոց,
թո՛ղ վոր՝ մեղմ որորեմ
քո հոգին ալեկոծ:

Հուսեղեն այն խոսքով,
վոր այսոր յեա գիտեմ,
¹⁵ այն անուշ հրաշքով
քո սիրտը կը դյուլթեմ:

Մի կրակ լուսատու
քո սրտին կընետեմ,
վոր հզոր լինես դու
²⁰ կյանքի յեվ մահու դեմ:

Հեռավոր մի փարոս
կըվառեմ քո հոգում,
սեվ կյանքի ալեկոծ
խավարում ու մեգում:

²⁵ Դուրսը՝ ցուրտ ե հիմա,
յե՛վ խավար, յե՛վ մրրիկ,
այսոր մի՛ հեռանա,
մոլորված իմ քույրիկ:

- ¹ Յերբ կյանքը սուր փշերով
կարյունոտե քո հոգին,
հիշի՛ր, վոր սուրբ հուշերով
շղթայված ես դու մեկին:
- ⁵ Յերբ մենք հեռու կրլինենք,
յերբ կանջատվենք առհավետ,
հիշի՛ր, վոր կա սրբազան
հանդիպումի արահետ:
- Հիշի՛ր, վոր յերբ մի անգամ
¹⁰ մահին հաղթեց խնդազին,
եւ չի կարող մոռանալ
ակնթարթն այն մեր հոգին:
- Քո խոսքերը սրբազան
չեն խավարիլ խավարում,
¹⁵ շուրջը, շուրջը ամեն ինչ
կերգե անդարձ քո հեռուն:
- դու կրլինես իմ հոգում,
դու ամեն տեղ կրլինես,
վորպես բաղցր մի խոկում,
- ²⁰ յե՛վ անմարմին, յե՛վ անտես:
Մեզ ամեն ինչ այս յերկրում
հմայում ե յեվ խաբում,
բայց կա անհաս մի բերկրում,
հրաշք—անկարծ հանդիպում...
- ²⁵ Յերբ կրլինենք մենք հեռու,
անվերադարձ յեվ ոտար,
հիշի՛ր, վոր ինձ մի անգամ
հավերժաբար դու գտար...

- ¹ Վոչ վոք այս յերկրում դեռ չի համբուրել:
շուրթերըդ մաքուր, կուրծքըդ դողդոջուն,
ո՛վ ե քո անուշ աչքերը վառել
այս աղջամուղջում...

- ⁵ Խավար որերի յերագում դժգույն
հայտնվում ես դու արշալույսի պես.—
քեզ եմ անրջում անտուն ու անբուն,
սիրում — միայն քե՛զ:

- Գեղեցկությունըդ վառված ե բոցե
¹⁰ դաշտի Նրման սեվ կյանքի վրա,—
թող կարոտ սիրտըս մահացու խոցե
յեվ թող չերերա...

- Գեղեցկությանըդ, վորպես մահապարտ,
յերկրագում ե բանաստեղծը միշտ
¹⁵ յեվ վողջունում ե խնդությամբ հպարտ
տառապանք ու վիշտ:

- Վոչ վոք այս յերկրում դեռ չի համբուրել
շուրթերըդ մաքուր, կուրծքըդ դողդոջուն,
—ո՛վ ե քո վոսկի ժպիտը վառել
այս աղջամուղջում...

¹ Գարնան անուշ աղմուկով,
գարնան յերգով դու յերկար-
փայլով, փառքով ու շուքով,
խնդությունով խելագար...

⁵ Սիրտըս անուշ խոցեցիր
արեւաւառ քո սրով,
սեւ որերըս այրեցիր
գեղեցկությամբ ու սիրով:

Սիրտըս լիքն եր մութ մեգով,
¹⁰ սիրտըս թույլ եր ու տկար,—
գարնան անուշ աղմուկով,
գարնան յերգով դու յեկար...

¹ Այսոր դու քաղցր ես նայում, առաւիտ,
յեւ դյութական ե համբույրը քո զով,
յեւ լայն ե բացված հեռուն արեւոտ,
ու զինով եմ յես մի նոր յերագով...

⁵ Յելնել ճանապարհ, խնդուն հեռանալ,
զվարթ յեւ թեթեւ թափառել ազատ,
յեւ վոչ հայրենիք, վոչ տուն ունենալ,
վոչ անուն, վոչ զենք, վոչ փառք, վոչ արծաթ...

Սիրել ու կրկին սիրել խնդագին,
¹⁰ փայլայել քնքույշ, լինել հարազատ,
հեռանալ, դառնալ կրկին ու կրկին,
անհուն աշխարհում բացսիրտ յեւ ազատ:

Վողջունել սիրով անց ու դարձողին,
որհնեղել կյանքը, աշխարհին ժպտալ,
¹⁵ հարազատ լինել ջրին ու հողին
յեւ անհուն սիրով սիրել ու զթալ...

Մութ հավերժության դառնությունն զգալ,—
յեւ թախծել անհուն յեւ անչար լինել,—
մեռնող մանկան մոտ դառը հեկեկալ,
²⁰ բաց շիրմի առաջ վողջ կյանքը որհնել...

Մեռնել անտրտունջ հնազանդության,
մեղմագին յերգով, ժպիտիվ քնքույշ.—
զգալ, վոր վողջը՝ հեքյաթ ե միայն,
ցնորք ե անվերջ, յերազ ե անուշ...

¹ Պտտովի՛ր, պտտովի՛ր, կարուսել,
յեսա քո յերգը վաղուց եմ լսել...

Հեքյաթ եր յեվ հմայք, յեվ անծիր
խնդություն մշուշում վարդագույն,
⁵ դու նենգոտ քնքշությամբ ժպտացիր,
արեվոտ ժպիտով իմ հոգուն...

Սիրո խոսք յեվ համբույր, յեվ խոստում...
— Արբեցե՛ք այս անուշ համերգում, —
արդյոք մա՞նք, թե՛ խոսքե՛րն են ստում,
¹⁰ արդյոք մա՞նք թե՛ աշխարհն ե յերգում:

Պտտովի՛ր, պտտովի՛ր, կարուսել,
յեսա քո յերգը վաղուց եմ լսել...

Կար հեռու մի յերկիր թովչական,
արե՛վ եր վոսկեղեն աշխարհում.
¹⁵ շողացին, ժպտացին — ել չըկան,
ել չըկան պատրանքները սիրուն:

Յե՛վ թախիժ, յե՛վ տրտունջ, յե՛վ տանջանք,
— դո՛ւ յես այն, թե՛ աշխարհն ե լացում. —
խավարիր, խաբուսիկ անըջանք,
²⁰ հեռավոր որերի հիյացում...

Պտտովի՛ր, պտտովի՛ր, կարուսել,
յեսա քո յերգը վաղուց եմ լսել...

Կար մի յերգ հեռավոր աշխարհում, —
դու այն յերգն ես կրկնում հեռավոր —
²⁵ «յես սիրում եմ, դու ինձ չես սիրում»,
յեվ հին են քո խոսքերը բոլոր...

Յեվ այն վալսը՝ «Անդարձ ժամանակ».
Ժառուղին՝ ամայի պուրակում,
յե՛վ գեղեր, յե՛վ համբույր, յե՛վ լուսնյակ...
³⁰ Տաղտկալի՛, ծանծրալի՛ պատմություն...

Պտտովի՛ր, պտտովի՛ր, կարուսել,
յեսա քո յերգը վաղուց եմ լսել...

Պարում են խելագար խնճույքում,
— ով, կուզե՛ թող գաղտնիքն իմանա, —
³⁵ վոչ վե՛րջ կա, վոչ ըսկի՛զբ այս յերգում, —
յերեկ՝ յես, այսօր՝ դու, վաղը՝ նա...

Պտտովի՛ր, պտտովի՛ր, կարուսել,
յեսա քո յերգը վաղուց եմ լսել...

¹ Աշնան մշուշում՝ շշուկ ու շրշում,
— բարդիններն են բաց պատուհանիս տակ,—
դու յես, վոր դարձյալ թախիծով հիշում,
կանչում ես նորից կարոտով հստակ:

⁵ Անտես ու հուշիկ իմ շուրջը շրջում,
յեվ շշնջում ես, յեվ անուշ շրշում,
պայծառ տրտմությամբ ինձ ես անրջում
ու գաղտնի սիրով սիրում ու հիշում:

Ամպերը ճերմակ յերամով անցան,
¹⁰ թռչունների պես,—լուսեղէն յերագ,—
դու յես, վոր դարձյալ ժպտացիր անձայն
քո հեռու հեռվից, անհայտ ու անհաս:

Ջրերն են անվերջ միգում հեկեկում,
— իմ սիրտն ե լալիս կորոտով անհուն,—
¹⁵ թվում ե, վոր դու տխրությամբ անքուն
ինձ ես վորոնում աղոտ աշխարհում:

Յեվ ժպտում ես ինձ, ակնարկում քնքույշ
ու գաղտնի սիրով սիրում ու հիշում,
յեվ շշնջում ես, յեվ շրշում անուշ,
²⁰ անտես ու հուշիկ իմ շուրջը շրջում:

*
* *

ու կգաս ու կրկին հնքալծով կդյուլես,
սերես կըցրես մառախուղն իմ հոգու,
սկեշող հայացքով յեվ քնքույշ խոսքերով, վոր գիտես
միայն դու:

Փարվես մեղմորեն, կըփռես, կըփառես անթառամ՝
լսական աշխարհիդ ծաղիկներն անձանոթ,
նստենք իրար մոտ, յեվ հեռու կըլինի առօրյան
միյաձայն ու աղոտ:

վ թախիծն՝ իմ սրտից, մութ խոհերն՝ իմ հոգուց կըգնան,
յսիդ դեմ կըցրվեն ըստվերները մռայլ,
սռապանքը քեզ հետ քաղցր՝ հուշ, յեվ խոսքերը՝ խորհուրդ կըդառնան,
կըհագնեն ուրիշ փայլ:

Դագին գիշերում, աշխարհում մթամած, խավարում,
վառենք չմեռնող, չմարող կրակը մեր հոգու,
ո վողջույնը սիրով կընետենք յեվ մարդկանց, յեվ յերկրին, յեվ հեռուն
յես ու դուն:

¹ Յես կանգնած եմ վայրի ժայռի կատարին,
բա՛րձր, բա՛րձր,—հեռավոր ու մենավոր,
այնտեղ, ցածում, դեռ նիրհում են՝ դաշտ ու ձոր,
դեռ խավար ե այնտեղ՝ դաժան ու լռին:

⁵ Սակայն շուտով կատարներից հեռանիստ
արեմն այնտեղ հուր կըթափե յեվ վոսկի,
յեվ կըցնծան դաշտերը՝ լուռ ու հանգիստ,
յերկիրն անհուն կարոտ կյանքի յեվ խոսքի:
Յեվ դու կերգես, զարթնած աշխարհ, իմ առաջ,

¹⁰ կարճականգես իմ վողջույնին սիրառատ,
կըլսեմ յես դարձյալ աղմուկ ու շառաչ
ու կըսիրեմ հեքյաթային առորյադ:
Լռություն ե, մութ ե այնտեղ, սակայն իմ
սրտում արդեն արշալույս ե՝ հարությո՛ւն.—

¹⁵ վողջո՛ւյն ձեզ մութ ուղիներում յերկրային,
իմ յեղբայրնե՛ր, հեռուներում յեվ բանտում...

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

¹ Մենության խաւար զնդանից կրկին
 յես վերադարձա հզոր ու հպարտ,
 յեւ ինձ վողջունեց աղմուկը զվարթ,
 ու նոր խնդությամբ այրեց իմ հոգին...

⁵ Անխոս տանջանքիս զիշերում անքուն
 իր հուրը վառեց մի պայծառ կարոտ,—
 նոր սիրով լեցուն՝ դարձա յես ձեզ մոտ,
 յեւ նոր յերգեր են հնչում իմ հոգում:

Յեկա, վոր այստեղ ձեզ համար այսոր
¹⁰ հրեղեն խոսքեր կռւեմ ու խնդում,
 լսեմ հաղթական մարտի ցնծություն,
 տեսնեմ շարքերը ձեր հզորագոր:

Յեւ լուսաբացին, յերբ հոգնած լինեք,
 յերբ քնած լինեն՝ թշնամուց խաբված,
¹⁵ արեւածագի ցնծությամբ արբած,
 կանչեմ ձեզ, հչամ՝ յեղբայրներ, յիւր...

¹ Միշտ նույն խոհերի շշուկին հլու,
միշտ նույն կարտի կակիծը պահած՝
յես դուրս եմ գալիս նորից շրջելու
նեղ փողոցներն ու կրկեսները բաց:

⁵ Շփոթ նվազով աղմուկ ու սուլոց
շարժում են առաջ որը ժրագան—
բոցոտ խնճուղքում, ձուլված խինդ ու կոծ,
հյուսել են կյանքի կախարդված շրջան:
Հապճեպ հոսանքում յե՛վ մարդ, յե՛վ անիվ,
¹⁰ ալեկոծությամբ մի խայտանկար
խենթ փողոցների բավիղներն անթիվ
ջրերի նըման խառնում են իրար:
Ամենի ծայնով յերկաթն և խոսում,
պողպատն և ճշում շաչյունով դողդոջ—
¹⁵ յեվ բազմադալակ որերի լեզուն
հնչում և այստեղ, վորպես մարտակոչ:

Այս աղմկահյուս կյանքի խենթ բոցում
այրում և սիրտըս սրբազան մի դող,
հուզում և հոգիս մի վեհ հիյացում,
²⁰ յեվ սարսափելին՝ թվում և դյութող...
Մաշված և կյանքըս վշտում անաղարտ
յեվ տառապանքի որերում համառ,
բայց ցաված սիրտըս բացել եմ հպարտ
նորից ու նորից սիրելու համար:

²⁵ Ուզում եմ, վաղվա ցնծուկյան գուշակ՝
կարտորս նետած լուսեղեն հեռուն,
վառել յերգերըս, վորպես դրոշակ,
ու մեռնել, վորպես հերոսն և մեռնում...

Զարթե՛ք, յերգեր իմ, ժամ և հնչելու,
³⁰ զինելու նորից գնդերը ցրել,
մեռած սրտերը կյանքի կոչելու
յեվ բորբոքելու զայրութ ու կռիվ...

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ներկա հատորի մեջ ամփոփված վոտանավորները
գրված են 1908 թ. մինչև 1911 թ. վերջերը:

ԳԻՇԵՐ ՅԵՎ ՀՈՒՇԵՐ

Գիշեր յեւ հոշերը, ինչպես յերեւում ե 8-որդ
վոտանավորի ծանոթությունից, պոետը մտադիր ե
յեղել անվանել Սարսաիի գիշեր:

4. Գեղարվեստ գրական-գեղարվեստական-յերածտա-
կան պատկերադարդ հանդես. Թիֆլիս, 1909 թ.
№ 3 Աշնան յերգերից խորագրի տակ:

³ Այդ տխուր յերգը վաղուց եմ լսել

⁴ Կարծես յես ինքս եմ այդ յերգը հյուսել,

⁵ Կարծես յես ինքս եմ լալիս այդ յերգում,

⁶ Ուր կարոտըս քո սովերն ե գրկում...

7. Հորիզոն գրական, քաղաքական յեւ հասարակա-
կան լրագիր, Թիֆլիս 1911 թ. № 204 առանց վեր-
նագրի:

¹ Գիշեր ե արդեն, լուել են ըուր

⁵ Հանգչում ե համբորդն անտուն ու մուր

¹⁰ Արցունքըդ վերջին հեկեկա', թափի'ր

8. Հուլիսի 190 թ. № 11
Սարսափի գիշերից խորագրի տակ:

¹ Անանց գիշերի մուսլ վիհերում

⁹ Հողմն ե հեկեկում մուսլ վիհերում...

¹² Ո՞վ ե իմ սիրո ճրագը մարել:

- 21 Անհատություն Հուլիսի 1911 թ. № 15

¹⁴ Նայում եմ ահա յես սառը սրտով.

¹⁵ Յեվ վորպես գերին՝ հնազանդ բեռին—

¹⁷ Վոչ մի հուզումի սիրտըս չեմ տալիս.

- 22 Տխուր յերգ Դեղարվեստ 1903 № 3 Աշնան յերգե-
րից ընդհանուր խորագրի տակ:

ՎՈՍԿԻ ՀԵՔՅԱԹ

1. Հասկած Գարուն գրական-գեղարվեստական ալմա-
նախ գիրք II

- 10 Հուլիսի 1910 թ. № 289

¹⁰ Քնքուշ են խոսքերըդ, ժպիտներդ աղջկա,

¹² Հըմայուն, վորպես այն, վոր չըկա, վոր չըկա...

- 12 Անհատություն Գարուն ալմանախ գիրք II

- 18 Հուլիսի 1911 թ. № 1

¹ Արեվալառ ամպի նրման

³ Դու նետել յես քո դյուլթական

⁶ Մուսլ աշխարհում

⁷ Բացել ես դու մի այլ կյանքի

⁸ Լուսեղեն հեռուն:

¹¹ Իմ մեռած հոգում.—

- 20 Գարուն գաղափար Նոր Կյանք, գրական-հասարա-
կական յեվ տնտեսական հանդես, Բազու, 1912
թ. Գարունային վերնագրով:

¹ Լցված ե փողոցն աղմուկ ու շարժում,

¹⁰ Ցնցոտիները — թփերի վրա,

¹³ Ժրպտուն աղջիկներ՝ թիթեռների պես,

45 Հայսնորքուն, Նոր Կյանք 1912 թ. փետրվարի
19, առանց վերնագրի

⁷ Խավար կյանքըս այրեցիր

50 Արեւածագ Նոր Խոսք 1912 թ. № 3-4 առանց
վերնագրի

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՇԵՐ ՅԵՎ ՀՈՒՇԵՐ

- 1 Ճամբարածան
Կանգնած եմ նորից անեղ անտառում . . . 3
- 2 Մոռացած ուղի
Հեռու գլխակի քնքույշ թաղուհին . . . 4
- 3 Աշուն
Մեզ ե. անձրեւի ու մշուշ . . . 5
- 4 Փողոցի յերգը
Պատուհանիս տակ լալիս ե կրկին . . . 6
- 5 * *
Սեւ գիշեր, յեւ հուշեր յեւ խոհեր անհամար ⁷
- 6 * *
Հնչում ե անվերջ աշնան թախիծով . . . 8
- 7 Ինքնորոշում
Գիշեր ե իջել. լռել են բոլոր . . . 9
- 8 * *
Անվերջ գիշերի մռայլ վիհերում . . . 10
- 9 Վերջալուսին
Բարակ ամպերը մաղում են վոսկի . . . 11
- 10 Միլյանություն
Տաղակահնչյուն ու միլյաձայն որերն իրենց
յերգն են յերգում . . . 12

11	Հոգնածութիւն	
	Յես մի ճամբորդ եմ մթնում մոլորված . . .	13
12	Ոտարուհուն	
	Դառնութիւնն ե լցված ու թախիծ . . .	14
13	Աշնան գիշեր	
	Ձըգիտեմ վորտեղի՛ց ե գալիս . . .	15
14	Կույր լինելու ցանկութիւն	
	Յես գիտեմ հիմա.—ամենքի նըման . . .	16
15	***	
	Մարդոց ժխորը թողնեմ հեռանամ . . .	17
16	***	
	Գիշեր ե յեւ լռութիւն . . .	18
17	Մահ	
	Մարիբ լուսը մշուշոտ . . .	19
18	Հայրենիքում	
	Դանդաղ ե քայլում հոգնատանջ իմ ձին . . .	20
19	Յնորք	
	Ինձ չես սիրում, ուրիշին . . .	21
20	Հանդիպում	
	Նուրբ ըստվերները փռվում են քնքույշ . . .	22
21	Անդարձութիւն	
	Սենք բաժնված ենք, Որերի փոշին . . .	23
22	Տխուր յերգ	
	Յուրա անձրեփն ե միգում հեկեկում . . .	24
23	Résignation	
	Այսոր գթանք իրարու . . .	25
24	***	
	Իմ սիրտը միշտ . . .	26

25	***	
	Մարել ես արդեն, մեռել ես հավետ . . .	27
26	***	
	Մեղքի մթին քարայրից . . .	28
27	Գիշեր	
	Յերգում ե քամին, լալիս ե նորից . . .	29
28	Դավաճան հուշեր	
	Անվերջ գիշերիս անամոքական մենակության մէջ	30
29	Մեղուզա	
	Անհուսության մեջ, խավար որերում յեկավ նա ինձ մոտ . . .	31
30	Աշնան առավոտու յերգը	
	Այնպես անուշոս ե այսոր . . .	32
31	Մեղմութիւն	
	Այսոր յեղիբ քրոջ պես . . .	33
32	Հուշեր	
	Մենակության մէջ, գիշերում անքուն . . .	34
33	Ուշացած սեր	
	Բուքն ե լալիս հողմ ու ձյուն . . .	35
34	Աշնան	
	Նորից անձրեփ, մշուշ, ա՛մպ . . .	36
35	***	
	Հեկեկում ե անվերջ . . .	37
36	Անդարձութիւն	
	Շրջում եմ դարձյալ պուրակում այն հին . . .	38
37	***	
	Դու գալիս ես մութ գիշերապահին . . .	39

38	Իմ յերգերին	
	Մարդոց յերկրում անտարբեր	40
39	* *	
	Դանդաղ սահում են որերը դժկամ	41
40	Թախիծ	
	Ամայի փողոցում մեղ-մշուշ	42
41	* *	
	Տարիներն արագ, ամպերի նըման, անցնում են անհետ	43

ՎՈՍԿԻ ՀԵՔՅԱԹ

1	Հատված	
	Հողնատանջ սրտով նստեցի մենակ	47
2	* *	
	Քնքույշ փոված ե լուսադարձ շղարշ	51
3	* *	
	Արշալուսեց իմ յերկիրն աղոտ	52
4	Գիշերամուտ	
	Մարգերում իջավ թովիչ կիսամութ	53
5	* *	
	Խոսքերը վճիտ են ու խորունկ	54
6	Գարնան յերեկո	
	Անհուն յերկնքի կապույտ աշխարհում	55
7	* *	
	Այստեղ ամեն որ տխրությամբ յերկար	56
8	* *	
	Վոսկեցուն հայացքիդ	57

9	* *	
	Չըգիտեմ այս տխուր աշխարհում	58
10	* *	
	Սիրում եմ աչքերիդ տխրությունը խորին	59
11	* *	
	Յես չեմ հիշում յե՞րբ յեվ ո՞ւր	60
12	Անտրանը թյուն	
	Արծաթաշող առուն առվին	61
13	* *	
	Դու յեկար սպիտակ շորերով	62
14	Արշալույս	
	Դուրս յելա դաշտ	63
15	Ուրվական	
	Մթնշաղային ժամերին, յերբ յես	64
16	* *	
	Մեղմիվ փովեց քնքույշ մութ	65
17	* *	
	Դու հասկացար տաքնապները իմ հոգու	66
18	* *	
	Գարնան լուսե ամպի նման	67
19	* *	
	Դու խոսում ես, բայց կարծես	68
20	Գարնան քաղաքում	
	Լցվում ե փողոցն աղմուկ ու շարժում	69
21	* *	
	Դու չքացել ես	70
22	* *	
	Սին խոսքերի մեջ, զվարթ ամբոխում	71

23	Թափառումի սեր	
	Կըշարժեմ նորից քայլերս տարտամ	72
24	Փողոցում	
	Գիշերվա փողոցները թափուր	73
25	[*] [*]	
	Դառն որերի տառապանքում սրտմաշուկ	74
26	Յերկու ուրվական	
	Յես եմ, դու ես, յես ու դու	75
27	[*] [*]	
	Մռայլ գիշերն ե լռում	76-77
28	Սեվ շուշան	
	Դառը կյանքի խավարում	78
29	[*] [*]	
	Անդարձ աշխարհի վարդագուշն միգում	79
30	Հնազանդություն	
	Որորված ե հոգիս ձմեռվա	70
31	[*] [*]	
	Չկա վռչինչ, վոր այնքան	81
32	[*] [*]	
	Կապույտ ծածկոցն իջալ ցած	82
33	[*] [*]	
	Իրիկնաժամի կիսախավարում	83
34	Մահ-ցնորը	
	Դու անուն չունես, քեզ ի՞նչպես կանչեմ	84
35	Ձմրան Գիշեր	
	Տխրությունն անուշ ե, վորպես	85
36	[*] [*]	
	Այս գիշեր նորից լալիս եր քամին	86

37	[*] [*]	
	Յեթե կողմերում հեռու-հեռավոր	87
38	[*] [*]	
	Յես նստում եմ մենակ, մեն-մենակ	88
39	Հանդիպում	
	Ահայտ կողմերից անտես թեվերով	89
40	Դաշտերում	
	Հեռածալալ դաշտերում	90
41	Քորհրդավոր սեր	
	Իմ մեռած հարսնացուն ամեն որ	91
42	[*] [*]	
	Դուրսը՝ ցուրտ ե հիմա	92-93
43	[*] [*]	
	Յերբ կյանքը սուր փշերով	94
44	Իմ ցնորքին	
	Վոչ վոք այս յերկրում դեռ չի համբուրել	95
45	Հայտնություն	
	Գարնան անուշ աղմուկով	96
46	Առավոտ	
	Այսոր դու քաղցր ես նայում, առավո՛տ	97
47	Կարուսել	
	Պտուղի՛ր, պտուղի՛ր, կարուսել	98-99
48	Շշուկ ու շրշուն	
	Աչնան մշուշում շշուկ ու շրշուն	100
49	[*] [*]	
	Դու կգաս ու կրկին կդյուրիսես	101
50	Արեվածագ	
	Յես կանգնած եմ վայրի ժայռի կատարին	102

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Մենության խավար զնդանից կրկին . . . 107

Միշտ նույն խորհրդի շշուկին հլու . . . 108-109

ԾԱՆՈԹՈՒԹԵՈՒՆՆԵՐ 113-117

ԳԻՇԵՐ ՅԵՎ ՀՈՒՇԵՐ 113

ՎՈՍԿԻ ՀԵՔՅԱԹ 114

ԱՅԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

ԳԻՇԵՐ ՅԵՎ ՀՈՒՇԵՐ

Անդարծություն	23
Անդարծություն	38
Աշնան	36
Աշնան առաջնությունը	32
Աշնան գիշեր	15
Աշուն	5
Գիշեր	29
Դավաճան հուշեր	30
Թախիծ	42
Ինքնորոշում	9
Իմ յերգերին	40
Կույր լինելու ցանկություն	16
Հայրենիքում	20
Հանդիպում	22
Հոգնածություն	13
Հուշեր	34
Ճամբարաժան	3
Մահ	19

Մեղուկա	31
Մեղմուծյուն	33
Միյայնություն	12
Մոռացած ուղի	4
Ոտարուհուն	14
Ուշացած սեր	35
Վերջալուսին	11
Տխուր յերգ	24
Résignation	25
Յնորք	21
Փողոցի յերգը	6
Ամայի վողոցում մեզ-մշուշ	42
Այնպես անուշ և այսոր	32
Այսոր գլխի վրայ	25
Այսոր յեղի քրոջ պես	33
Անհուսության մեջ, խավար որերում յեկավ նա ինձ մօտ	31
Անվերջ գիշերի մռայլ վիճերում	10
Անվերջ գիշերի անամոքական մենակության մեջ	30
Բարակ ամպերը մաղում են վոսկի	11
Բուքն և լալիս . հողմ ու ձյուն	35
Գիշեր և իջել . լուել են բոլոր	9
Գիշեր և յեղ լուություն	18
Դանդաղ և քայլում հողնատանջ իմ ձին	20

Դանդաղ սահում են որերը դժկամ	41
Դառնություն և լցված ու թախիժ	14
Դու գալիս ես մութ գիշերապահին	39
Իմ սիրտը միշտ	26
Ինձ չես սիրում, ուրիշին	21
Կանգնած եմ նորից անհղ անտառում	3
Հեկեկում ե անվերջ	37
Հեռու դղյակի քնքույշ թագուհին	4
Հնչում ե անվերջ աշնան թախիժով	8
Մարդոց ժխորը թողնեմ հեռանամ	17
Մարդոց յերկրում անտարբեր	40
Մարի լույսը մշուշոտ	19
Մարել ես արդեն, մեռել ես հավետ	27
Մեզ և, անձրեղ ու մշուշ	5
Մենակության մեջ, գիշերում անքուն	34
Մենք բաժնված ենք, Որերի փոշին	23
Մեղքի մթին քարայրից	28
Յես գիտեմ հիմա. — ամենքի նըման	16
Յես մի ճամբորդ եմ մթնում մոլորված	13
Յերգում ե քամին լալիս ե նորից	29
Նորից անձրեղ, մշուշ, ամպ	36
Նուրբ ըստվերները փռվում են քնքույշ	22
Շրջում եմ դարձյալ պուրակում այն հին	38
Չըգիտեմ՝ վորտեղից ե գալիս	15
Պատահանիս տակ լալիս ե կրկին	6
Սեղ գիշեր, յեղ հուշեր յեղ խոհեր անհամար	7

Տաղտկահնչյուն ու միյաձայն որերն իրենց յերգն են յերգում	12
Տարիներն արագ, ամպերի նրման, անցնում են անհետ	43
Ցուրտ անձրեւն ե միգում հեկեկում	24

ՎՈՍԿԻ ՀԵՔՅԱԹ

Անտրտնջություն	61
Առավոտ	97
Արեւածագ	102
Արշալույս	63
Գարնան յերեկո	55
Գարնան քաղաքում	69
Գիշերամուտ	53
Դաշտերում	90
Թափառումի սեր	72
Իմ ցնորքին	95
Խորհրդավոր սեր	91
Կարուսել	98
Հայտնություն	96
Հանդիպում	89
Հատված	47
Հնազանդություն	80
Ձմրան գիշեր	85

Մահ-ցնորք	84
Յերկու ուրվական	75
Շշուկ ու շրշյուն	100
Ուրվական	64
Սեւ շուշան	78
Փողոցում	73
Անդարձ աշխարհի վարդազույն միգում	79
Անայտ կողմերից անտես թեւեր	89
Անհուն յերկնքի կապույտ աշխարհում	55
Այս գիշեր նորից լալիս եր քամին	86
Այսոր դու քաղցր ես նայում, առավոտ	97
Այստեղ ամեն որ տխրությամբ յերկար	56
Ահնան մշուշում շշուկ ու շրշյուն	100
Արծաթաշող առուն առվին	61
Արշալուսեց իմ յերկիրն աղոտ	52
Գարնան անուշ աղմուկով	96
Գարնան լուսե ամպի նման	67
Գիշերվա փողոցները թափուր	73
Դառը կյանքի խավարում	78
Դառն որերի տառապանքում սրտմաշուկ	74
Դու հասկացար տաղնապները իմ հոգու	66
Դու կղաս ու կրկին կոյութես	101
Դու խոսում ես, բայց կարծես	68
Դու յեկար սպիտակ շորերով	62
Դու անուն չունես, քեզ ի՞նչպես կանչեմ	84
Դու չքացել ես	70
Դուրսը՝ ցուրտ ե հիմա	92-93
Դուրս յեւա դաշտ	63

Իմ մեռած հարսնացուն ամեն որ	91
Իրիկնաժամի կիսախավարում	83
Լցվում ե փողոցն աղմուկ ու շարժում	69
Սոսքերըդ վճիտ են ու խորունկ	54
Կապոյտ ծածկոցն իջավ ցած	82
Կըշարժեմ նորից քայլերըս տարտամ	72
Հեռածավալ դաշտերում	90
Հողնատանջ սրտով նստեցի մենակ	47
Մարգերում իջավ թովիչ կիսամուկ	53
Մեղմիկ փուկեց քնքույշ մուկ	65
Մթնշաղալին ժամերին, յերբ յես	64
Մռայլ գիշերն ե լուռ	76-77
Յեթե կողմերում հեռու-հեռավոր	87
Յես եմ, դու յես, յես ու դու	75
Յես կանգնած եմ վայրի ժայռի կատարին	102
Յես չեմ հիշում՝ յերբ յեվ ո՞ւր	60
Յես նստում եմ մենակ, մեն-մենակ	88
Յերբ կյանքը սուր փշերով	94
Որորված ե հոգիս ձմեռվա	80
Չըգիտեմ՝ այս ախուր աշխարհում	58
Չկա վռչինչ, վոր այնքան	81
Պտուկի՛ր, պտուկի՛ր, կարուսեղ	98-99
Սին խոսքերի մեջ, զվարթ ամբոխում	71
Սիրում եմ աչքերիդ ախրությունը խորին	59
Վոչ վոք այս յերկրում դեռ չի համբուրել	95
Վոսկեցողուն հայացքիդ	57

Տխրությունս անուշ ե, վորպես 85

Քնքույշ փոված ե լուսազարդ շղարչ 51

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Մենության խավար զնդանից կրկին 107

Միշտ նույն խորհերի չչուկին հլու 108-109

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Quady =

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0368977

58525